



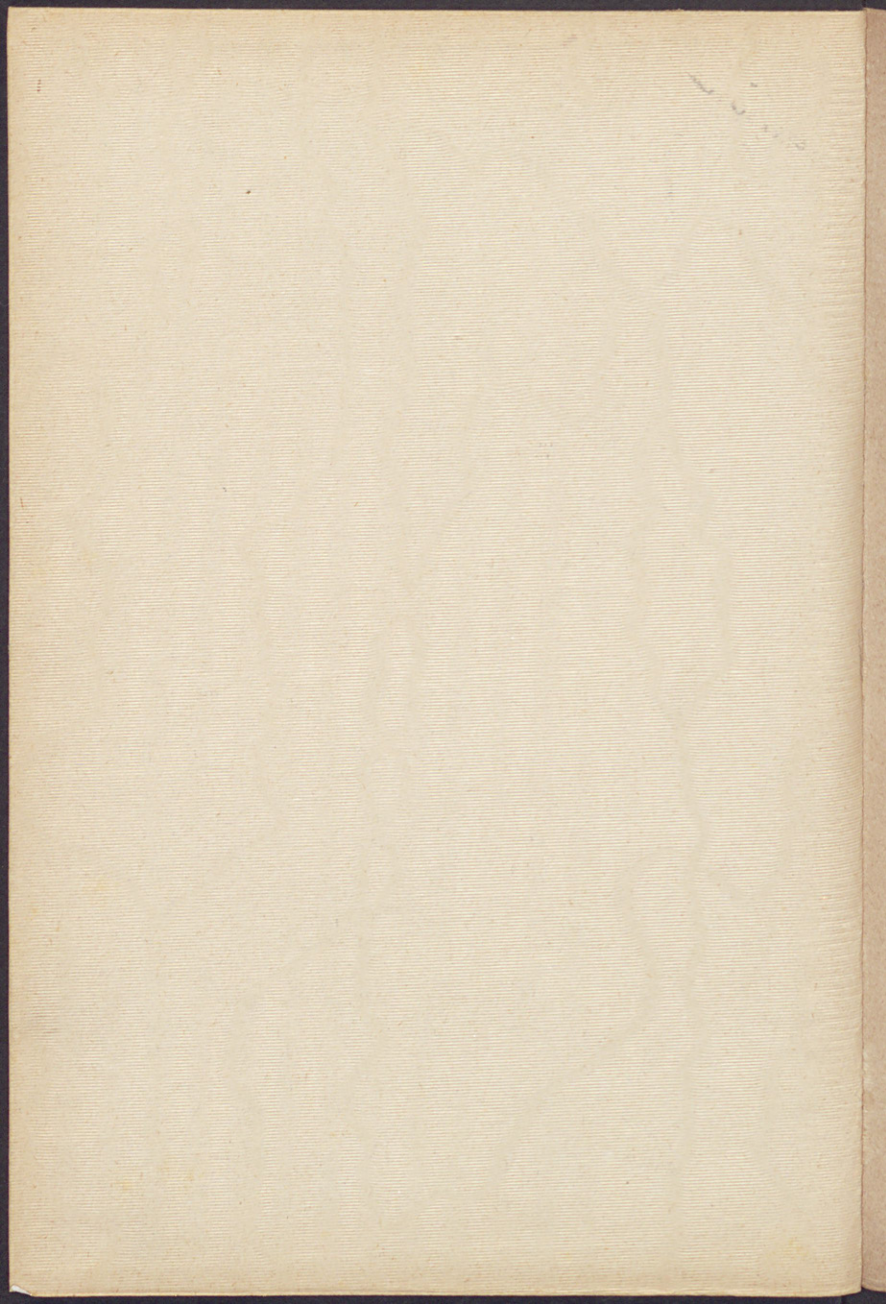
Lukács Ödön
 hátrahagyott
 Kötteményei



924884



2502



22

339

1—

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, written in cursive.

Handwritten text in the upper left quadrant, appearing to be a list or notes, written in cursive.

Lady Gabriella kedves
testvéremnek

203 m/1/30
Lady Hoffmann
11/1/30
LADY GABRIELLA

HÁTRAHAGYOTT

KÖLTEMÉNYEI.



DEBRECZEN,
HOFFMANN ÉS TÁRSA NYOMÁSA.

1897.

924884



Méltóságos

nagy- és kiskállói Kállay András

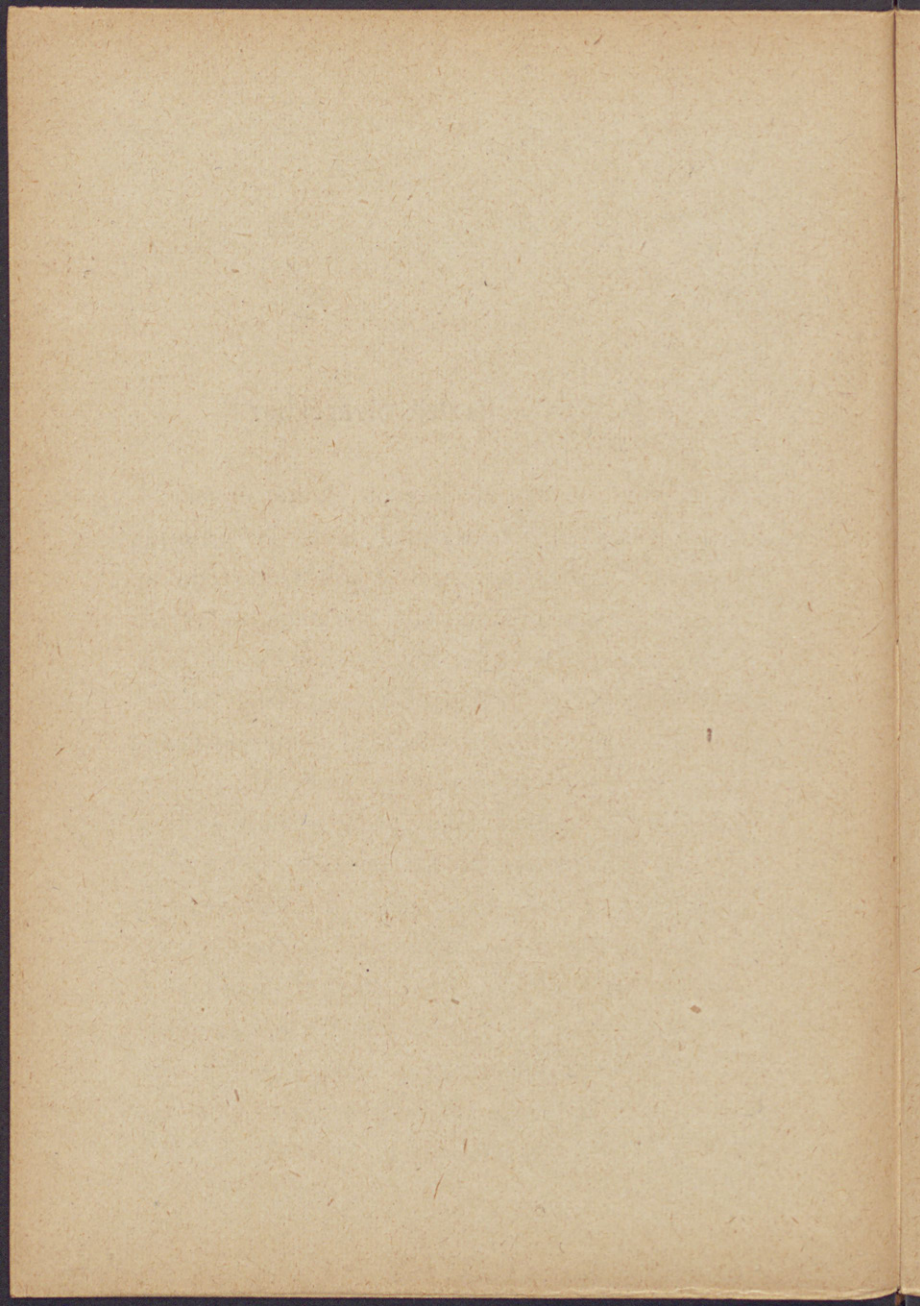
Szabolcsmegye nagyérdemü főispánjának,

mint a beldog emlékű költő egyik legjobb barátjának

hálás tisztelettel

ajánlja

a szerző özvegye.



A mélyen tisztelt olvasókhöz!

Midőn ezen bátrahagyott költeményeket a nyilvánosság elé bocsátjuk, nem kecsegtetjük magunkat azzal, hogy ezek a költészeti irodalom magasabb színvonalon álló termékeivel versenyezhetnének. De egy költői léleknek oly megnyilatkozásai ezek, melyeket az eszme és tartalom s a bennök megnyilatkozó nemesebb érzés, a jónak és igaznak szeretete s az örökszép iránti lelkesedés, mindenek felett pedig a mély és igaz vallásos kedély, méltókká tesznek arra, hogy legalább a *jóbarátok* számára megőriztessenek.

E költemények különben is legnagyobb részben baráti és családi körből fakadnak s baráti és családi körhöz szólnak. Sőt még akkor is, mikor a hazaszeretetről zeng a költő, oda-képzeljük a jó barátokat, mintha nekik mondaná el a haza feletti fájdalmát és keservét.

Ezeket előre bocsátva, a szerző tisztelőinek és jó barátainak nem ajánlhatunk egyebet, mint-hogy olvassák e költeményeket az Ő emelkedett lelkére s nemes szívére való visszaemlékezéssel s meg fogják benne találni mindazt, a mit Ő érzett és kifejezni akart.

Ti pedig, „*Jelkének elszaggatott darabjai*“, vigyétek búcsú üdvözetét a jó barátoknak!

A gyászoló család nevében és megbizásából

hazafias üdvözlettel

Illyés Bálint.

Lukács Ödön.

(1843—1896.)

Született Szatmárvármegye Sályi községében, 1843. augusztus 15-én. Édes atyja, Lukács István, szintén lelkész volt, előbb Sályiban, utóbb Kocsordon. Mint gyermek, elemi iskoláit Kocsordon végezte s innen vitte édesatyja Sárospatakra 1851-ben. Itt végezte a középiskolai és hittudományi tanfolyamokat is. Fényes tehetségével már e korban kimagaslott tanuló társai közül s annak méltánylásával esküdt diák, segéd-tanár s végül szénior lett, mely hivatalokra csak a legkiválóbb ifjakat szokták az akkori rendszer szerint alkalmazni.

Betegsége elütve azon céljától, hogy a külföldi egyetemeket meglátogathassa, miután 1869-ben a segédlelkészi vizsgát letette, a felsőszabolcsi egyházmegyébe kebelezteté magát s mint segéd-lelkész Zsurkon lett alkalmazást, Béressy József e. ker. képviselő mellett, néhány hónap múlva pedig Nyiregyháza választotta meg rendes lelkészül 1870 február havában. E válasz-

tást, alaki hibák miatt, megsemmisítették ugyan az egyházi felsőbb hatóságok, de végre is megerősítették, midőn a hozzá határtalanul ragaszkodó egyház ismételten őt választotta meg.

Önálló hatásköréhez jutván, megkezdte futni azt a fényes pályát, mely külső és belső sikerekben olyan gazdag, olyan áldásos volt. Az az óriási tevékenység, melyet az egyházi-, társadalmi- és politikai élet terén kifejtett, egy pár év alatt ismertté tették nevét, nemcsak a vármegyében, de messze földön is. Csengő hangjának volt valami csodás varázsa, mely megejtette a szíveket, lebilincselte még az ellenséget is. Ez eredményezte aztán, hogy az ország legtöbb gyülekezetet számláló ev. ref. egyházmegyéje már két évi lelkészkedése után 1872-ben az aljegyzői tollat adta kezébe, ugyanazon év augusztus 10-én pedig azt a kitüntető megbízást nyerte, hogy a lelkészfelavatási ünnepélyen Debreczenben ő tarthatta a felavató beszédet, melyhez hasonló megtiszteltetésben pedig sem azelőtt, sem azután nem részesültek a más egyházkerület lelkésznevelő-intézeteiből kikerült fiatal lelkészek.

1875-ben nevével, már mint egyházmegyei tanácsbíróéval, találkozunk; 1878-ban egyházkerületi képviselővé választott meg, majd 1879-ben főjegyzővé s végre 1880-ban esperessé lett. Egyházmegyéje bizalma rendes tagúl két

izben küldte a zsinatra is, előbb 1881—82-ben, utóbb 1891—93-ban. Az ő fáradozása folytán létesült tiszántúli egyházi értekezlet pedig 1894-ben elnökeül őt választotta.

Végigtekintve több mint 25 éves közpályáján, jellemének két fővonását törhetlen, akadályt nem ismerő akaraterejében és határtalan lelkesülésében találhatjuk föl. A mit jónak vélt, azt keresztül is vitte s a siker, mely munkáját rendszeren kísérte, ellenfelével szemben mindig neki adott igazat. És ez a roppant munkásságban nyilatkozó akaratereő, rányomta a maga bélyegét mindenre, aminek alkotásában a vármegye-, egyházi-, köz- és társadalmi életében részt vett, még pedig mint elsőrangú vezér, mert ő mindig mindenütt vezetett, közlegény nem volt egy téren sem. Nagy prédikátor, ékesen szóló férfiú is volt s e fényes isteni adomány párosulva az ügy iránti lelkesülésével, mindig biztosította ennek diadalát.

Huszonöt éves közpályájának ideje alatt, munkája elismerésül több ízben nyert meghívást fényes gyülekezetek lelkeszi hivatalára. Pátroha, Buj, Pazony, sőt 1883-ban Debreczen is megválasztotta; de ő hű maradt mindvégig Nyiregyházához, melyet ő teremtett újjá, lehet mondani, hogy a semmiből emelt példányegyházzá. A régi rozzant épületekből, a miket ő

talált, ma már nincs semmi. Új templom, új iskola, új lelkészlak — mind megannyi impozáns épület — hirdeti lelkészi tevékenységét, mind beszédes tanúi hervadatlan érdemeinek. Az egy tanítói állás mellé még kettőt szervezett s ma már három tanteremben növelik az ifjú nemzedéket azon egyház tagjaivá, melyet ő annyira szeretett s amelynek szolgálatában oly hűségesen forgolódott.

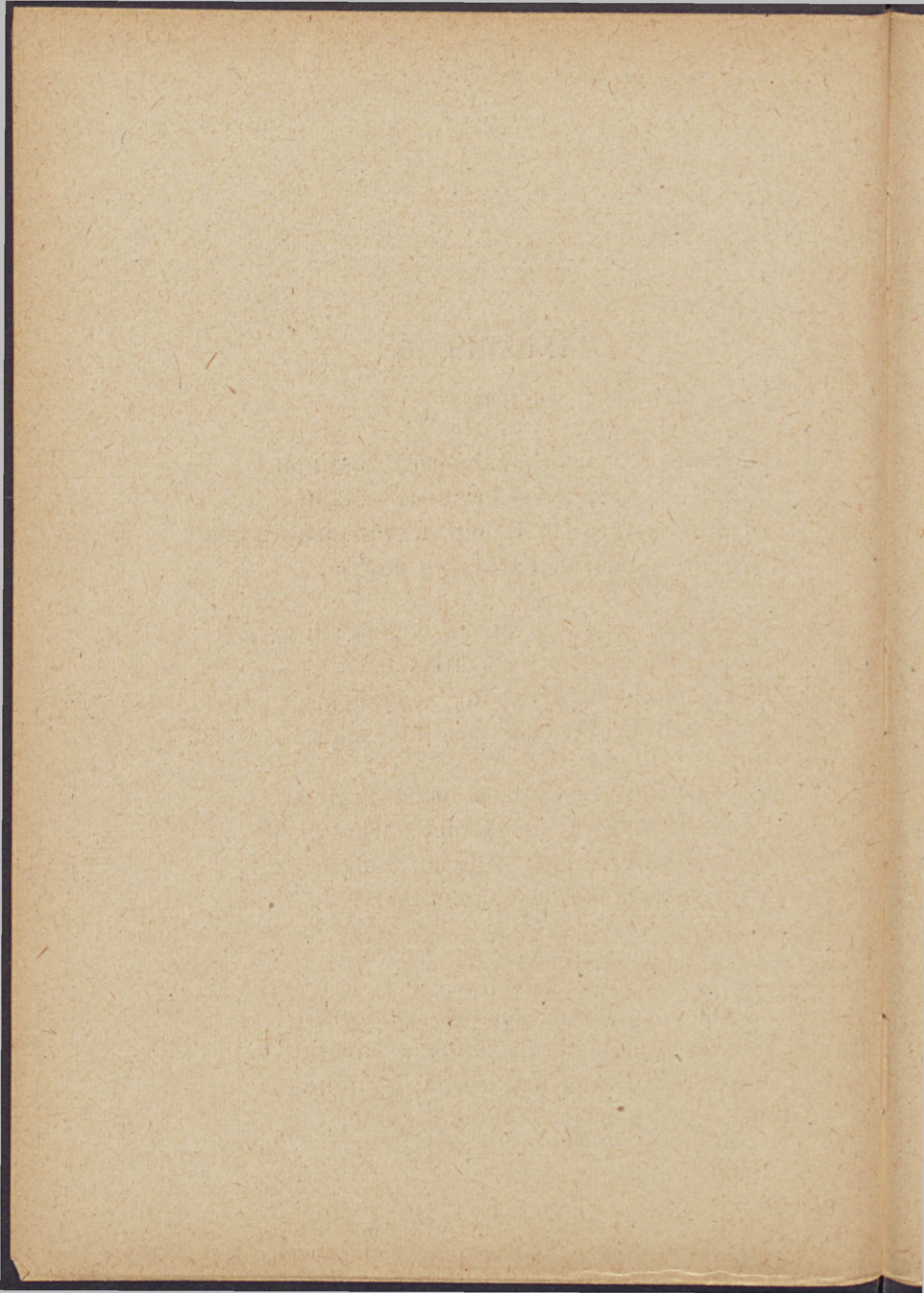
Mint esperesnek érezhető ez a lázas tevékenysége, alkotási vágya egyházmegyéje életében is. Haldokló kis egyházakat támaszt új életre: a káplán-tanítóságok szervezése által kevesbiteni igyekszik az egyház szolgálatában nyomorgók számát; erélyes intézkedéseivel virágzásra juttatja az elhanyagolt tanügyet, belmissiói tevékenysége s lelkipásztori érzéke nemcsak saját egyházában teremti meg a diakónusi intézményt, hanem ennek a népesebb egyházakban való felállítása érdekében sikeres mozgalmat indít meg még akkor, midőn másutt még szó is alig volt róla. Mint esperesnek mély és el nem múló hatása marad egyházmegyéje életében, melynek gyűléseiről 16 esztendősen esperessége alatt egyszer sem maradt el. De neve fönmarad a vármegye életében is, melynek szintén egyik vezérférfia volt és amelynek különféle bizottsági gyűlésein tevékenyen működött mindvégig, főleg

mint a nevelésügy törhetlen lelkű apostola. Ez érdemei megörökítéséül határozta el aztán a vármegye közigazgatási bizottsága gyászos elhunyt napjaiban, hogy neve alatt alapítványt létesít a tanügy szolgálatában magokat kitűniető egyének jutalmazására.

Sokoldalú tevékenysége mellett nagy munkásságot fejtett ki az irodalom terén is. A 70-es évek elején szerkesztette a „Szabolcs“ című nyíregyházai heti lapot. „Kisebb versek“ és „Vegyes költemények“ cím alatt két kötet költeményt bocsátott közre ; 1877-ben „Egyházi beszédek“-et adott ki és nagyszámú beszédet közölt a Czelder Márton lelkészi tárában ; 1882-ben „Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imáit“, 1890-ben „Temetési beszédeit és imáit“, 1892-ben pedig „Köznapi imádságait“ adta ki ; ezenkívül megírta „Nyíregyháza szabad kiváltságos város történetét“ 1886—1887-ben. A különféle egyházi, szépirodalmi és politikai lapokban megjelent cikkei száma pedig legió. E sorozatból látható, hogy az irodalomnak többféle ágában munkálkodott e fényes elme, mely, ha így szét nem forgácsolja erejét, maradandó becsű művek alkotására lett volna hivatva.

Dicsőségének, közhasznú tevékenységének zenithjén szállt sirba 1896 márczius 1-én.

Legyen alma édes, emlékezete áldott !



MÁRCZIUS 15.

1894.

Magasra a zászlót, szabadság zászlóját !
Zengjétek a magyar Tyrtaeus nótáját :
„Talpra magyar !“ E nap a szabadság napja !
Örüljön a nemzet apraja és nagyja.

E napnak fényéről, bűvös emlékéről,
A lelki szabadság szép kikeletéről,
Élemedett apák minékünk zengjétek,
Nagy tettekre készítő, buzdító éneket !

S megzendül az ének, a hazát bejárja,
Elragad, fölhevít messzeömlő árja ! . . .
Hallgassátok e dalt ! Angyali zengés ez,
Az ujjászületés dicső ünnepéhez ! . . .

* * *

Dúltak e hazában százados viharok,
Testvérgyilkolásra feszültek a karok,
A magyar a magyart irtotta, gyűlölte,
Hitviszály a békét e honból kiölte.

S míg a pártoskodás fergetege zajlék,
Fosztva lett az ország, pusztá lett sok hajlék.
A testvér a testvért bilincsbe verette,
És egymást a sötét vérpadra vezette.

Zrinyi! Wesselényi! . . . haj! szomorú évek,
Mit az emlék sóhajt e dicsők nevének,
Haj, de még szomorúbb a bús magyar nóta,
Mit a nemzet sírva nyögött el azóta.

S mint a megtiport hon, mint a feldúlt fészek,
Olyan volt sokáig tudomány, művészet,
Elnémúlt a muzsa a harcok zajában,
Kesergett a nemzet durva rabigában.

Borúlt a láthatár sötéten, feketén,
Nem ragyogott csillag a haza bús egén . . .
Szabad szó elvéve, hit, remény megtépve,
Alkotmányunkat is zsarnok kéz megtéppte!

És bár Rákóczynek riadója zengett
S hangjától a zsarnok trónja összerengett,
A szabadság fényes diadal-útjára,
Ráborúlt árulás sötét éjszakája.

S mintha zsidbadásban a tetem meglankad,
S kit elébb le nem győz sem erőszak, sem had,
Azután gyermek is megcsúfolja végre:
Leányágra szállt a nemzet dicsősége.

Szívét a szédítő hizelgés megvette,
Szokásait, zengő nyelvét elfeledte,
S bár egy-két futó fény átnyilalt ez éjben:
Volt a nemzet élte döbbszentő veszélyben.

De mint a kít lidércz-álmom tart lekötve
S kínosan vergődik sóhajtozva, nyögve
S végre önbajával küzködve föleszmél,
Még bágyadt, de jobban ébred minden nesznél.

Úgy kezdett ébredni a nemzet erőre,
Arczát megsimítá szabadság szellője,
Orvosok siettek, rája gyógyírt raktak,
Szébb jövőről zengő proféták támadtak.

S mintha sötét égen szétszakad a felleg,
Vagy mintha a télnek bilincse felenged:
Fölkele a nemzet s kilépett egyszerre
Sötét börtönéből tavaszi reggelre.

Életkedv és erő aczélozta osztán,
Büszke lett és bátor, miként az oroslán,
Börtönét széttörte, nyúgeit lerázta,
Régi ellenségét büszkén megalázta.

Aztán méltósága boldog érzetében,
Meváltó szeretet támadott szívében,
Az erős a gyengét keblére ölelte,
Egygyé forrt a nemzet szíve, teste, lelke.

A hármás bércz ülén szabaddá lett a szó,
 Cenzura bilincsét eldobá a sajtó ;
 Régi ócska bástyák ropogva ledültek
 A hitgyülölködés vészei elültek.

Márcezius tizenöt ! Oh nekünk mily drága !
 Dicső emléknapod hármás szép virága.
 Szabadság, testvérség, egyenlőség fénye,
 Te vagy most is e hon legszentebb eszménye !

Itt virulsz te most is, illatod szétárad,
 Midőn hitviszálynak régi átka támad,
 Kárpátok ormától, messze Adriáig,
 Megváltó szózatod szent igévé válik !

S mintha e dicső nap messzefutó fénye
 Öröklőleg szállna a sötét jövőbe,
 Előttünk lebeg az, mint vezérszövétnek
 Biztató útjává egy új ezredévnek.

Légy áldva dicső nap ! Feltámadás napja !
 Megaranyoz téged lelkünk gondolatja !
 Légy erőnk forrása, ha vészek ránk törnek,
 Megmentőnk, ha belső viszályok gyötörnek.

És te, a ki egykor megváltád hazádat,
 És most kinez gyötrő promethevszi bánat,
 A ki élsz honodtól számkivetve távol,
 Légy áldva e honnak minden hű fiától !

Magasra a zászlót, szabadság zászlóját!
Zengjétek a magyar Tyrtaeus nótáját:
»Talpra magyar!« E nap a szabadság napja! ...
Örüljön a nemzet apraja és nagyja.

E napnak fényéről, bűvös emlékeről,
A lelki szabadság szép kikeletéről,
Élemedett apák minékünk zengjétek!
Nagy tettekre készítő, buzdító éneket!

TAVASZ POMPÁZIK

Tavaszi pompázik ifjan, zölden
 Virúlatos, kedves mezőben ;
 A szellő kedves fuvoláján
 Virág tánczol a lombok árnyán.
 Balzsamillat száll a madárhoz
 Csalogányhoz és gerlepárhoz
 S édes mánortól ittasulva
 Dal kél nevetve, sírva, bűgva.

Kis lányka, a szelid virágszál,
 Ártatlanabb a szűz tavasznál,
 Csokrot kötöz picziny kezével
 Szép gyermekálma szűzi tiszta,
 Mint angyaloknak égi titka !
 Öröm, remény, mint pillészárnyak,
 Ártatlan szűz keblére szállnak ! . . .
 Tavasz-mezőn tavasz-virága
 Minden öröme, boldogsága.

De majd szélvész viharzik itt fel
 Pusztító és zordon kezekkel !
 Elnémúl a madárka ajka
 Virág lehull, végsőt sóhajtvá.

A sárga hantra barna felleg
Száll — és halálos gyászlehelet.
Az ártatlan szívre is támad
Csalódás és tépő búbánat,
Melytől virági a tavasznak
Búsan lehullnak és elasznak
S a halvány arcznak liljomára
Alápatakzik bánat árja.

S jó-e megint vidámság, élet,
Melytől a szív reménye éled?
Jó! Ha nem elébb, de majd akkor,
Ha ránk virad a szép tavaszkor,
Midőn az Úrnak szent szavára
Megreszket a halálnak árnya
S örök virányon angyal ajkak
Lehén felmosolyg néma ajkad.

Ott szebb lesz a tavasz viránya,
Valóság a szív minden álma!
Ne add szíved hát búsulásnak,
Hervadásán múló virágnak!
Husvéti hittel nézz a sírra,
Öröklétet látsz ott felírva.

MAGÁNOS HAJLÉK.

Susogva rengő lombok árnyán,
Magános hajlék hívogat ;
Hol, mint csecsemő, puha párnán
Pihen a gond s öröm fogad.

Hova nem hat el hiú lármád
Hitvány világi egyveleg !
A szív ölen csak béke száll át,
Szellő s madárdal enyeleg.

Hol nincs erős fény napsugárból,
Vihar se tép, ront szertelen,
Hol gyöngéd kéz virágot ápol
Langyos estvén, hús reggelen.

Mily boldog, ki ott elvonúlhat
S élhet mindannak, a mi szép !
A bölcsesség titkába nyulhat
S téged imádni megtanulhat
Világ, természet Istenét !

EMLÉKKÖNYVBE.

I.

Rózsa-felhő, tavasz-szellő
Szépen összeillenek!
Amaz napsugárral játszik,
Ez virággal enyeleg.
Legyen lelked rózsá-felhő!
Szíved, mint a tavasz-szellő,
Azt örömnék fényugára,
Ezt virágok illatárja
Boldogsággal hintse meg,
Semmi vész, baj el ne rontsa
E legdrágább kincsedet!

II.

Minden virágra hull egy-két sugár,
Egy-két örömfény minden szívre száll,
De igazán boldog csak az lehet.
A ki szeretve van s viszont szeret!

EMLÉKEZÉS.

Nyiltak akkor a virágok a réten,
Ragyogtak a csillagok fenn az égen,
Lombok árnyán a csalogány énekelt
S illat és dal akkor minket,
Egy csöppet se érdekelt.

Iratos völgy oly virágot nem nevel,
Mint minőtől fölvirágzott e kebel
S szemed csillagragyogásán, kedvesem!
Fénytengernek örvényébe,
Mélységébe fult szemem!

Ajkunk nem szólt, lelkünk ébren álmodott
Mégis kinyilt két szív édes titka ott
S felnövelni e virágot, harmatúl
Rá egy égnek: két szemednek
Boldog örömkönye hullt.

JÓKAI MÓRHOZ,

ötven éves írói jubileumán.

Magasan jár a nap, sugarai mégis
Virágokat csálnak a völgy kebelére,
Mikről harmatesöppek ragyogó gyémánti
Mosolyognak vissza tündöklő tükrére.

Lánglelked, nagy költő! mint a nap, bejárja
Azt a kis világot: az emberi szívet!
S hogy érzünk igazán, lelkesedünk büszkén,
Virágot, gyümölcsöt hozunk: a te mived!

Még ha a hazának keserve szállt is ránk
S mint halálos éjjel borúlt kebelünkre:
Ihletett jóslattal egy szebb jövődőnek
Szép hajnal-csillagát tüzted fel egünkre.

Legyen e lapocska egy szerény harmatcsepp,
A mely lánglelkednek fényét visszaszórja
S egy jövő ötven év illatát lehellje;
Szívedre a nemzet méltó koszorúja!

EMLÉKKÖNYVBE.

Kedves emlényidet
Koszorúba foglald
Míg szived érzi és
Vigan zengi a dalt.

Öröm-virágok közt
Mosolyogjon lelked,
Játszi kedvvel járva
Völgyet, halmot, berket.

De e szép virágok
E víg örömképek,
Miket rózsálmok
Hő szivedbe vésnek :

Mutassák meg lelked
Szép kincseit egykor,
Mint mező, ha árnya
Déliabáznak szétfoly.

R. A. ZONGORAMŰVÉSZNŐ
EMLÉKKÖNYVÉBE.

Mi a zenének hangján elvarázsol,
Árján szétszáll, mint illat a virágról,
Összhangra siet és mámorba ringat,
Mintha ibolyát balzsamos lég ingat,
Lelkünk derengő fénynyel általhatja,
Vagy melytől fölsír szivünknek bánatja :
Mindez *költészet*, a *zenének* lelke,
Mint azt a lángész a dalba lehelte.

S mi az, mi a költészetnek megadja
Azt a bűbájt, mely szived elragadja ? !
Mely, mint madárnak zengő éneklése,
Mint estharangnak ringató zengése ! . . .
Mely, mint szyrén-hang, bűvkörébe bájol
S eszmék mélyére von le a világból ? !
Mely átrézeg, mint fény, légen és virágon
S rythmusba csap fel andalító szárnyon ?
S mint szellő és lomb langyos suttogása,
A dalnak üdve, a dalnak varázsa !
A zene az, mely csengve-bongva szárnyal,
A szív, a lélek mesteri dalával.

Lehetne-e hát az elismerés szebb,
Mintha kezet fog *zene* és *költészet*?!
Költészetemnek, mint fénynek madárdal,
Zengj vissza szép zenédnek illatával!

D. ILMA EMLÉKKÖNYVÉBE.

Látni ott, hol százezrek szemére,
Áttörhetlen vakság fátyla hull,
Nem úgy, mint a léha, nagy tömegnek
Szeme előtt cziprán elvonul.

De figyelő, éles lelki szemmel
Látni azt, mi *élet* és *igaz*! . . .
És a látott ezer tarkaképet
Osztyályozni : mi szép ? mi igaz ?

S ott a szív, az érzelem világban
Ujra szülni a látottakat,
Az értelem bűvös erejével
Áthatni, mi fölemel s ragad :

Szellem, melynek bűvös tükörében
Gunynyá ömlik át a léhaság ;
És szív, melyben mindaz, a mi jó s szép,
Vonzó, kedves képpé olvad át !

Szó hatalma és e lélek fénye,
Mely betükbe életet lebel,
Hogy az eszmék tündér alkotásin
Tettre buzdúl a lángzó kebel !

... Égtől nyerted mindezt kedves Ilma,
Hogy e földön nyerj tapsot, babért!
Bírd tovább is ezt az égi kincset!
Élj a szépért! Élj te a honért!

ILONKÁHOZ.

Ámbár légy tőlünk messze, távol,
Kedv s munka közt úlj otthonodban,
Szülei szivünk nem feledt el,
Jólétedért szeretve dobban.

Eszünkben vagy, lelkünk körülvesz,
Miként virágot nap sugára,
Mely éltet, áld s még akkor is hat,
Ha már a nap pihenni szálla.

Ott lenn a kertben, ahol együtt
A szőlővesszőket kötöttük,
Jártam s elküldém számotokra,
Melyek legjobbak s szebbek köztük.

Ha kezedbe veszesz egy fürtöt
S megízeseül ajkad levétől:
Emlékezzél a gyermekökre
Szeretve gondoló szülekről.

Gondolj reá, hogy a nőjellem
Olyan, mint a gyümölcsnek hamva,
Mely addig kedves, míg szemérem
S jóság zománcza csillog rajta.

Légy jó, tevékeny, engedelmes,
Viseld magad jámbor-szelíden,
Egy nőnek legszebb dísze, éke
A szerénység, jóság s az illem.

Mint a szőlőnek édes nedve,
Olyan az ifjú szív kedélye,
Méz csepeg a szívben, kívülről
Örömvirág mosolyg feléje.

De a szőlőből jó bor erjed,
Mely szívet éltet, szívet ápol,
Forrjon ki ilyen hasznos borra
Kedélyed méze önmagából.

Légy fogékony a szépre, jóra,
Légy egykor dísze szép nemednek,
Légy szüleidnek büszkesége,
Kik téged gyakran emlegetnek.

ILONKÁHOZ.

A dús örökbe milliókat
Ad gyermekének, a király
Alább tündökletes jogarnál
És koronánál meg sem áll. —
Én e könyvet hagyom reád csak,
Melyből megismerhedd szivem
S olvashatsz mindent, a mi írva
Van annak rejtett mélyiben.
Egykoron e szív is virágzott
És felmosolygó melegén
Dúsan fakadt a szép szivárvány :
Kedv és öröm, dal és remény,
Vezettek lángzó érzemények,
Az eszmények magasba vontak ;
Halántékimra a dicsőség
Istennői koszorút fontak.

Szerettem a világot, embert . . .
Aztán csalódtam eleget,
Lehullt reményeim sirjára
Hullattam fájó könyeket.
Ilyen az élet ! Bú s öröm közt

Futjuk meg annak útait !
 Boldog, kinek borongó szívét
 Fénynyel árasztja tiszta hit.
 Örülj te is ! Ah, még szivedre
 Sok öröm vár az életen !
 De kedvet és bűt fogadj hittel !
 Örülj, de mindig nemesen !
 Ha olvasod majd figyelemmel
 Lelkem szerény szülötteit :
 Tanítsák meg lelked repülni,
 Mint sas tanítja fiait !
 Szójj képeket a hegy ködéből,
 Tanuld el a természet álmát,
 Figyeld az élet tarka képét !
 Járd be a lelkek birodalmát !

Mily élvezet felszállni messze —
 Fényárban úszó szárnyakon !...
 Ellesni a tündérek álmát,
 Mit hajnalbíbor ujja fon.
 Hirdetni eszményt a világnak,
 A mely önzés porába dül,
 Kisértő harcok közt megállni
 Nemesen, bátran, emberül.
 Oh ilyen légy te ! Ily igaz, hű :
 Szép oldaláról láss te mindent !
 Szeresd szüledet, hű apádat !
 Imádd szivedből a nagy Istent !

AKIK ITT NYÚGOSZTOK

Akik itt nyúgosztok közös sírhalomban,
A hol csöndes béke, csöndes nyugalom van,
Fogadjátok társúl
Öt, ki küzdött míg élt és ezért a hála
S tisztesség követi nagy örök útjára.

EMLÉKEZÉSEK.

Sáros-Patak, jan. 25. 1882.

Itt, e falak közt, annyi évek múltán
 A régi képek visszarajzanak! . . .
 A szép emlékek mind elém sietnek,
 Mint hegytetőről a sebes patak.
 A lomb megszólal, ajka van a kőnek ;
 Ez és az annyi víg napról beszél,
 Mosolyt fakaszt a nap arany sugára,
 Pajzán dalokkal száll az esti szél.

Oh gyermekévek ! Játszi örömórák !
 Mik olyan régen messze tüntetek !
 Jertek szívemre édes álmotokkal,
 Hadd vetek rátok egy tekintetet !
 Jertek ti is, kik bút, nyomort hozátok !
 Melyektől könybe lábbadt két szemem !
 Ti is derűt hoztok ma homlokomra,
 Rajtatok is oly jó merengésem !

Mint a fönix, mely öntüzeiben tisztul
 S a napba száll, itt hagyva hamvait,
 Lelkem felifjúl akként öntüzeiben,
 Lerázza az élet nagy gondjait !

Gyermekvilágom pillangóit űzöm
Mosolygó rétnék tarka szőnyegin,
És átrepülök, víg dallal szívemben,
A gyermekévek annyi örömén !

Majd fel, magasba, túl a gránit ormón,
A felhőkön túl szállok, mint a sas !
Mit ifjú lélek meg ne közelítne,
A dicsvágy szárnyán, nincsen oly magas !
Versenyre kelve, ajkam dalra zendül
S ha én nyerem meg a kedves babért,
Nem bánt kevélység ! És ha elmaradtam,
Az irigységnek mérgé úgy se sért.

Jertek : barátság ! Ábrándok világa !
Mosolygó vágy ! Szerelmi képzetek !
Tünt ifjúságom rózsakoszorúit
Hadd bűvöljem még vissza veletek ! ...
Diák-szobám ott fenn az emeletben,
Mennyit beszél majd némán is nekem !
Melytől felifjúl lelkem fényvilága,
Mint napsugarak a derült égen !

El innen, el ! ... mert szívem mámorától
Megrészegülök, zúgni kezd agyam !
Jertek barátim ! Hisz az élvezetből
Még olyan sok az, a mi hátra van !

Hadd öleljelek egyenkint szívemre,
 Hadd nézzem sorra derült arcotok !
 Mint akkor, ah ! még a midőn víg dalban
 Öröm s mosolyban összeforrtatok !

Jertek ! Öregbort a csengő pohárba !
 Nem lesnek most ránk nagy, komoly szemek !
 Víg dalba forrjon össze szívünk, lelkünk,
 Míg poharaink összecsengenek !
 Dalt a barátság örök életeért !
 Az önzetlen szív tiszta lángira !
 A szabadságért ! melynek éjszakája,
 Ah, oly nehezen, oly lassan virad !

De csöndesen ! . . . Nagy látások borúlnak,
 Lelkem egére ünnepélyesen,
 Gerjedve dobban a vén föld alattunk
 És fény lobog az ég felhőiben ! . . .
 Körül suhognak a nagy szellem-árnyak,
 Kik még némán reám tekintenek,
 Nagy sejtelmek jövő prófécziái,
 Szorítják össze érző lelkemet ! . . .

Szent föld ez itt ! Templommá szentelék fel
 Muzsa, szabadság óriásai !
 Még vissza-visszaszáll az, kinek távol
 A Pontusnál pihennek hamvai ;

Körültekint e drága ősi fészken,
Érintésén szívünk reménye kél
S érezni fogjuk, hogy nincsen halál ott,
Hol a nagy múltnak szent emléke kél.

Te szöke Bodrog! a mely láttad egykor
Az üldözöttnek fájó könnyeit :
Még csöndes éjjel hallhatod suhogni
A nagy száműzött rengó lépteit!
A bástyafalról sejtelmes regéket
Borít habodra a lágy esti szél,
A gyászról, a mely ott ül fenn az ormon
És meg se mozdúl... Oh beszélj! beszélj!

De hová vitted, oh sötét borongás,
Hová ragadtad méla lelkemet,
Hiszen köröttem mindenütt öröm-zaj,
Még e komoly fal is reám nevet!
Újjult idők és újjult alkotások!
A régi bús dalt ki sem érti tán!
Az új kor gőze s józan villámfénye
Lövell keresztül a múlt fátyolán!

Oh! bár palotát rakjon új kövekből
Itt a haladás alkotó keze!
Legyen ez csak a régi szent eszméknek
S igaz szellemnek újhodott meze:

Örizzétek meg itt a szabadságot,
 Testvérséget drága örökül!...
 Mint annyszor már, új tavasz hazánkön
 Ez ős fészekből, csakis úgy derül!

Fel még a pohárt egyszer a hazáért!
 Föl még a múltak szent emlékire!
 Ez iskoláért, mely szeretve táplált,
 Mely mostohán nem nézett senkire!...
 Oh légy megáldva drága *alma mater*!
 Következendő ezredéveken!
 Falad, mint eddig, hitnek, tudománynak
 Örök forrása, temploma legyen.

Mi meg barátim! hagyjuk itt a múltnak
 Fellelkesítő szent emlékeit,
 Hadd táplálják az örök ifjúságnak
 Nyomukba lépő számos ezreit!
 Merítsünk újra abból a forrásból,
 Mely a lélekben fényt, erőt növel;
 Mely a csüggedés közbe megerősít,
 Melytől fölifjúl az öreg kebel!

Dalt, dalt a szívnek!... édes, biztató dalt,
 Melynek ölében tán a bú emészt!
 Most, mi pusztít, lent a földi porban,
 E pillanatban óh ne nézd! ne nézd!...

Emeld lelkedet rózsá-fellegekbe !
Tekints magasba, hogy mosolyg az ég !...
Nincs bú, halál, enyészet, míg szívedben
A *hit*, *szeretet* forró lángja ég !

RÉGI DALAIMBÓL.

I.

Epedve zeng a csalogány
Elrejtözve lombok árnyán,
Kedves párját hívja . . . hívja,
Érző szívét majd kisírja.

Igy epedek én utánad,
Rád gondolni öröm s bánat;
Édes öröm, hogy imádlak,
Bánat, hogy hijába várlak.

II.

Parányi szikra volt elébb
Egy édes rezgés, szívemen,
A mely kigyúlad és feléd
Vonzotta szívem hirtelen.

Aztán gyorsan nőtt, mint az ár,
E szédítő delej-folyam
S én játszai, kedves habjain
Ringottam, úsztam boldogan.

Bénává tett a szenvedés
E delej érintésétől.
Széthullt a gondok erdeje,
Mint tölgy, ha villám sujt, kidől.

Aztán egy vulkánna dagadt
E szikra : a hú szerelem,
Mely kínra kéjt, kéjt kinra hoz
Szegény szívemben szertelen...

Oh nem kérem, hogy a letűnt
Kor bátor hőseit kövesd,
Hogy önmagad e lázongó
Aetna mély örvényébe vedd !

De ha lenne szemedben egy,
Hű, résztvevő, őszinte köny :
Enyhülne tőle — érezem —
Ez az epesztő tűz-özön.

(Nyiregyháza.)

FENYVES ALATT.

(Pilisy Lászlóhoz.)

1880.

A fenyves alján ketten üdögélünk,
 A kerti lámpa fényesen lobog,
 A drága múltnak eltűnt kedvtelésén
 Merengő lelkünk búsan andalog...
 Mit érezünk? Mi csalt sohajt szívünkből?...
 Ajkunk egymásnak kibeszélni fél...
 Lágyan simítsd a fenyves rezge lombját
 Selyem szárnyaddal, langyos esti szél!

Susogj varázs-dalt, a letűnt napokról,
 Emlékein ringasd el lelkemet!...
 Minő boldogság árja úszott itten,
 Midőn a szép aráddal jöttetek!
 Oly szép, oly gyöngéd, olyan égi volt ő
 Birásában méltán büszkélkedél...
 Lágyan simítsd a fenyves rezge lombját
 Selyem szárnyaddal, langyos esti szél!...

A régi alház fáktól árnyazottan
 Kedves fehér falával állá még!...
 Kisded szobák! De e kisded szobákba
 Egy mennyországnak üdve záraték!...

Egy percze még ah! melegedjék szivünk
Ez öröm-órák szép emlékinél!...
Lágyan símitsd a fenyves rezge lombját
Selyem szárnyaddal, langyos esti szél!...

Vadászkürt zengett, az ebfalka szűkölt,
Nyihogva fujtak a vadász-lovak
S engedve olykor a hon búja, gyásza,
Nyeregbe szöktek a derék urak...
Robogva szálltak a szellős mezőkre,
Üzvéen őket a bátor szenvedély...
Lágyan símitsd a fenyves rezge lombját
Selyem szárnyaddal, langyos esti szél...

... És vissza-szálltak vidor áldomásra!...
Zene s pohár közt a szív úgy hevült,
Kivált ha ő, a bájos háziasszony,
A társaságban kedvvel elvegyült... —
Majd a tudományt hévvel ápoljátok,
És áldoztok a szép művészetér'...
Lágyan símitsd a fenyves rezge lombját
Selyem szárnyaddal, langyos esti szél. —

Büszkén tekint le most az úri kastély,
De régi kedvünk? Az temetve lett,
Mióta sírhant domborúl sötéten
A házi nő, az angyal-szív felett; —

A tágas termek ritkán népesülnek,
 Bennök szívünk öröme kelni fél...
 Lágyan simítsd a fenyves rezge lombját
 Selyem szárnyaddal, langyos esti szél. —

Itt jár Ilkád, mint egy ideál-kép,
 Kit földporába égi ajk lehelt,
 Egész az anyja! ... Ah, de földeritni
 Nem képes semmi e borús kebelt; —
 Alig merünk lehelni közelében
 Szenvedő arcza anyjáról beszél! ...
 Lágyan simítsd a fenyves rezge lombját
 Selyem szárnyaddal, langyos esti szél...

Ah felvidül-e még ez ősi hajlék?
 Csendül-e még dal e bús termeken?
 Avagy nyomottabb lesz itt egyre a lég!
 Miként, ha vész gyúl a sötét egen?! ...
 Bizzunk! ... Remény a szívnek ápolója,
 A bús felhőn szívárvány fényé kél...
 Lágyan simítsd a fenyves rezge lombját
 Selyem szárnyaddal, langyos esti szél.

KARDOSS K. A. EMLÉKKÖNYVÉBE.

A merre járnak kedves lépteid,
Erdélynek földje rózsáktól virít,
Szemed sugárait ha felveted :
Bíbor fény gyújtja fel a kék eget.

Ha jársz a vadregényes tájakon :
Enyelgőbb lessz a pajkos fuvalom
S lombok húsében a madársereg
Búbajosabb versenydalt csicsereg.

A sziklák, ez óriás remeték,
Miket borongni látott ezred év,
Levetik örök felleg-gondjukat
S derűs örömmel felmosolyganak.

S áldást, mosolyt hagy szíved mindenütt :
Férjedre húségednek fénye süt ;
Barátnéidhoz forrsz angyal-kebel
Önzetlen, tiszta, szent érzelmivel.

A szenvedőnek adsz édes vigaszt,
A mely szívében enyhe fényt fakaszt ;
Gyermekre ajkad csókharomatja hull,
Melytől szívében öröm lángja gyúl. —

Jó lelked ím engem se feledett,
Felém nyujtod »baráti« kezedet ;
Dalom e fénytől, mint szárnyas madár,
A kéklő messzeség ködébe száll
S ha zsámolyodnál kissé megpihen :
Föröszd meg lelked tiszta fényiben.

(1880.)

KARÁCSONY REGGELÉN.

Mi erősebb mint a szikla
S magasabb, mint ég kárpitja? . . .
Mi gyöngédebb a szellőnél
És éltetőbb a napfénynél? . . .
Mi drágább a tudománynál,
Művészetnél, koronánál,
Hatalomnál, dicsőségnél,
Hiú rangnál, földi kincsnél? . . .

Egy kis szó az, egy csodás szó,
Mégis földről égbe hangzó, ..
Elfér egy kis ember szívben,
Kunyhóban, bármily kicsinyben.
Palota csak ezzel ékes,
A királyi dicsőséghez
Ez vezet csak . . . Minden más fény
Múló harmat virág kelyhén.

Szívet gyógyít egy paránya,
A szegénynek kincses bánya.
Összetörve bünt és poklot;
Fölemeli ki elbotlott;

Életadó szent malasztja
Sirlakóit feltámasztja.
Arany híd ez földről égbe,
A mennyei dicsőségbe. —

A *szeretet* ez a kis szó,
Ez a földről égbe hangzó . . .
Égi vendég, jöjj szívünkbe,
Tüzd fel a békét egünkre!
Bölcsőd előtt leborúlunk :
A bűn terhét vedd le rólunk !
Közöld velünk égi lángod !
Boldogítsad e világot.

EGY FIATAL KÖLTÖNÖHÖZ.

Elrejtözve lombok árnyán
Völgy ölében,
Kis ibolya messze árjong
Illatával a vidéken.

Csalogány is jobban szeret
Ott dalolni,
Röpke szellők ott szeretnek
Udvarolni, andalogni.

Kis pataknak kristály fodra
Illatától
Ki nem fogy a csevegésből
Szökdécselő, fürge tánczból.

Messze földről jönnek hozzá
Fürge méhek
S megfürödve illatában,
Mámoros dalt döngicsélnek.

Az ibolya olyan boldog,
Hogy körötte
Minden éled, minden vígad,
Illatában megfürödve.

* * *

Hajh de egyszer pillangó-had
 Száll feléje,
 Csupa mámor és hizelgés
 Hímes szárnyuk lebbenése.

Egyik így szól: »Kis ibolya!
 Mért e rejtek,
 Hol a napfény szép arczodra
 Egyetlen sugárt se ejthet!?»

Másik mondja: »Ha a napnak
 Hő sugára
 Megérinthesz, csillogó bájt
 Hímez gyöngéd szirmaidra!«

Lépj ki hát e kétes árnyból
 Úszni fényben,
 Dicsőségtől felragyogni
 Hódolóknak örömében!«

S az ibolya elkábúlva
 E szavaktól,
 Búcsút vesz a lombborított
 Árnyék fedett enyhe laktól.

S hogy kilépett a napfényre
 A világba:
 Színe elhalt, szirma fonyadt
 És halott lett nemsokára. —

Szép ibolya a költészet
Rejtve esőndben,
Illatával onnan hódít
És boldogít a legszebben.

De ha vágyik kérkedőleg
A világba :
Hízeltő fény, hiú dicsvágy
Hozza kora hervadásba !

MÁRAMAROSBAN.

1894. Jul. 13.

Föltámad az élet, a szív heve pezsdül
 Bájos hegyeid közt szép Máramaros !
 Bérczid koszorúi, a fűszeres erdők,
 A völgyi virágok : mind oly aranyos . . .
 Balzsamteli szellőd a testet üdíti,
 Életnek adója kristály patakod !
 Ott is, hol a sivár fensikra tekintesz,
 Lábad milliónyi kincsekre tapod.

Bájos Tisza-völgyön, ősvárromok alján,
 A gőzkocsi nyargal, tüsszögve robog,
 Diadallal sikkant a büszke tetőkre
 S éledni látszanak az ősi romok !
 A régi dicsőség nemtői kiszállnak
 Napfény-sugarakból fonnak koszorút,
 Azzal koszorúzzák az új ivadékok,
 Oszlatva egéről a régi borút.

Ormos »Kabolának« kődülte tetőin
 Ujjongva csatáznak a bérczi sasok . . .
 Mint égre szökellő oltárok, úgy állnak
 A messzire kéklő pompás havasok . . .

Meghatva tekint fel a törpe halandó
S borúl le előtted örök hatalom!
Mintha összehangzó imára hevülne
Körültünk az erdő, a völgy, az orom. —

Mint a Tisza, Visó és Iza folyója
Gyors sodrú futással egymásba szakad.
Azután egy testté válva, a virágos
Völgy bokrai alján enyelgve szalad;
Vagy mint a Kárpátok ezer karú ága
Egymásba fogódnak: Úgy itten a nép!
Testvérszeretetnek áldó melegével
Fogad be a hajlék és környez a lég.

Míg túl, e megyének szép hegykoszorúin,
A dőre gyűlölség kígyója sziszeg:
Itt megtörik a vész, hulláma erőtlen,
És úgy fogad a föld, mint békesziget.
Hol felmosolyognak a békevirághi;
Kígyó beharapja mérges fogait;
Itt hitbeli kérdés, vagy nyelvi tekintet
Nem tüzel csatára, nem bánt hazafit.

Miként kenyerünknek só adja meg ízét
És élvezi minden és áldja meggyéd:
Úgy tegye ízessé ez üdvteli érzés
A honszeretetnek áldott kenyerét!

Hogy fusson e földről pirúlva az önzés,
Kit tette hevített bérszolga haszon
S évezrede tüntén s új ezrede jöttén
Reményre gyúladva virúljon e hon !!

Föltámad az élet, a szív heve pezsdül
Bájos hegyeid közt szép Máramaros,
De bérczoszorúdnál drágább az az érzés,
A mely lakosidnak szívébe honos.
Mint nap arany fényvel árasztja tetőid :
Úgy áldja lakóid örök kegyelem !
Légy messzire fénylő őrtornya hazánknak
S mit úgy nevezünk, hogy : *szent honszerelem !...*

EMLÉKKÖNYVBÉ.

Nem lehet, hogy örök fény játszék e földön,
Kell, hogy néha az éj palástja is győzzön ;
De mint a bíborfény sötét éjszakából :
Boldogság keljen ki lelked bánatából.

S valamint a szép nap odafent az égen,
Folyvást ragyog, bár éj s borúlat jó s mégyen ;
Úgy szíved egének búja s bánatára,
Folyvást ragyogjon a hitnek napsugára.

Hogy ha jársz a kedves virágos mezőben,
Mely illatot lehel s mosolyg üde zöldben
S ott dobogó szíved édes vágy meghatja :
Valósuljon lelked minden gondolatja !

(1889. november.)

RÉGEN... RÉGEN LÁTTALAK MÁR...

Régen, régen láttalak már,
Emlékszem rá... gyermek voltam!...
Akkor... akkor, hogy eltört a
Vessző, a min lovagoltam.

Később is még!... Igaz! midőn
Mint kesergő, szegény árva,
Égő szívvel borúltam a
Jó apa koporsójára.

Haj de akkor, mégis... mégis,
Nem járt annyi kín utánad;
Lassan szelid emlékké vált
A kesergő néma bánat.

Most, nyomodban a pokolnak
Minden kínja, mérge lángol,
Megtört lelkem messze vágyik
Ebből a sötét világból.

Ah csalódás égő könyje!
Mily pusztulás kél utánad!
Hit, remény kihal a szívből
S ráborúl az örök bánat!

DALOK.

I.

Kis madárka hajló ágon !
Mézharmit a kis virágon !
Az vagy nekem édes álom !
Kedves rózsám ! Csalogányom !

Nem ragyog úgy esti csillag,
Mint ahogy szép szemed csillog !
E két csillag rabja vagyok,
Sugarába belehalok.

Belehalok, hogy új létre,
Kelhessek egy intésedre
S dicsőítve elvehessem
Kezeidből idvességem.

II.

Epedve zeng a csalogány
Elrejtözve lombok árnyán,
Kedves párját hívja . . . hívja,
Érző lelkét majd kisírja.

Így epedek én utánad!
Rádgondolni öröm s bánat...
Édes öröm, hogy imádlak,
Bánat, hogy hijába várlak!

III.

Ablakomba száll a fecske,
Ott csicsereg reggel, estve,
Puha fészek üdve várja,
Fölvíditja kedves párja.

Én sohajtok estve, reggel,
Égő vágygyal, hő kebellet
S nincsen a ki fölébresszen,
Hő szívemre enyhet hintsen!

TÉLBEN.

Szemfödelet, hideget borított a tél a vidékre,
Mint egy nagy temető tele sírral, olyan az ország;
Csöndes a táj! . . . Rideg ormin, mint sírok árnyai,

hollók

Lomha, sötét seregének foltjai zugva lecsapnak.
Erdők rengetegét, mint tépelt csipke borítja
Hótakaró . . . Csörtetve vadak csoportja robog fel.
Kis madarak, tavasz édes hirnöki, messze repültek,
A patakok szabadon lefutó, víg habja bilincsben! . .
Minden oly szomorú, leverő a puszta vidéken.
Drága hazám, a te képed látom e téli halálban!
Szíved! (oly hó azelőtt) rút önzés verte bilincsbe,

.
Térideken inségnek dermesztő szele zúg fel.
Árvák jönnek elő, szemeikben könnyez az éhség.
Jajszó és zokogás viszhangját zúgja a hármás
Bércz öle — és a négy folyam árja ragadja si-
ralmunk!

. . . Büszke sasok! Ti hazámnak ősei! Merre
nyúgosztok?!

Korcsivadéktok, büszke sasokból lettenek hollók,
A kik vész idején seregestül gyűlnek a »koncz-ra«,

Hogy jól lakjanak, a míg az ország gyenge, be-
 teg, nyög!

... Fel, ha mosolyg kikelet, tavasz édes csókja
 fuvaltán,

Természet felüdül, feltámad a mi halott volt!

Oh! de hazám! Te reád derül-e még uj kike-
 let? Vagy

Hosszú keserved után vár tél fagya és örök
 álom?!...

Égi szent hatalom! Millióknak Atyja! Dicső Úr!

Trónad előtt egy nép, hű néped zengi imáját,

Mely te dicső nevedért ontott vért tengerözönnel,

Melynek, — a mint a szabadság szentelt, drága
 mezőin

Felzúgtak robogón az igazság orvkeselyűi, —

Öszetörött fiait zászlódnak rongya temette!...

Trónod előtt e nép, hű néped zengi imáját:

«Térj hozzánk szeretet, könyörület, irgalom Atyja!

Légyen elég a köny, a bánat és keserűség!

Légyen elég a tél, a fergeteg és az ölgönd!

Visszavonás, önzés ne düljön drága hazánkban!

Támaszsz hős fiakat, méltókat a nagy Ösökhez!

A kik a hont tisztán, igazán és áldva szeressék!..

Ints! És a viharok terhes felhője eloszlik!

A tél szemfedelét felszedve nyomban elillan

És a szabadság fénysugarától éled e nemzet. —

ÚJÉVI ÜDVÖZLETEK.

I.

U. B.-hoz.

Egy szebb jövőndő hajnaláról
Zeng a költőnek éneke ;
Midőn egy ezred lehunytaról
Szól az idő ítélete . . .

Legyen jövődönk víg, virányos,
Egyetértésben nagy s erős.
A reménység, mely felénk szálldos,
Nagy boldogsággal viselős !

Te is, kit véd az Úrnak karja,
Ébredj öröme e napon !
Tieidet az Úr takarja !
Virúljatok, mint felvirúl még
E sokat küzdött drága hon ! —

II.

Sz. K.-hoz.

Tűnnek az esztendők, folyamán a fürge időnek,
Gyors hullámi felett öröm és bú váltva letűnnek . . .
A te családodnak jelen év csak játszi virágot :
Dús örömet hozzon s derűjével áldja a világot ! —

ÚJÉVI ÜDVÖZLETEK 1895.

I.

U. B. barátomhoz.

Új évbe léptünk ! Nekünk hosszú
Egy év. Kivált ha tép a szenvedés,
De annak, ki az időt szüli,
Csak egy gyorsan tűnő szárnylebbenés. —

Milyen leend ez évnek útja ?
Örömvirágok közt kígyózik-e ?
Vagy szívünket majd bánat dúlja ?
S aztán szélvészeken közt nyugszik el ?

E kérdésekre csak az Úrnak
Lehet kegyelmes, biztos válasza.
Ő látja csak, minő lesz sorsunk,
Mit ér meg egyház és magyar haza ?

Az Úr előtt én leborúlok
Az új esztendő titkos reggelén —
Imádkozom és elárasztja
Szívem egy édes biztató remény !

És azt hiszem, hogy boldogság száll
 Azokra, a kik híven küzdenek,
 Te híven küzdesz! Azt kívánom:
 Reád csak öröm órák jöjjenek! —

II.

U. M.-nak.

Még látom arczodon a kedves mosolyt
 Szemedben a derengő kék eget!...
 A jó anyának szívnyugalmas arcza
 Még élénken szemem előtt lebeg!...

Szemed derűjét felhő be ne vonja,
 Ez új évben én neked azt kívánom!
 És soká szálljon az áldott anyára
 A szívnyújtató csöndes örök álom! —

III.

J... M... i... s-nak.

Míg odakint tél viharja
 Sepri, fújja a havat:
 Lelkem egy családi képen,
 Elmereng és elmúltat!...

Tavaszkép ez, fényes napja
 Az anyai szeretet, —
 Amint áldott büvkörében
 Játszanak a gyermekek!

Angyal arcú szép virágok,
Óh ti csak örüljetek!
Nincs veszély, míg az anya szív
Örökké körültek!

Megbűvölve nézem én is
Távolból játéktokat!
És imává olvad által
Lelkemben a gondolat.

Áld meg Isten ez új évben
A legkedvesebb anyát!
Hogy az áldott szép család kört
Boldogsággal hassa át!

Legyen férje oltárképe
Édes drága mindene!
Örangyala a családnak,
Drága örökdő szeme

A kedves családi képet,
Ne zavarja bú s vihar;
Ültesse be a szeretet
Az öröm virágival!

A SÁROSPATAKI IFJÚSÁG ÖNKÉPZŐ- TÁRSULATÁHOZ.

(1889. decz. 5.)

Örök ifjúságnak mosolygó viránya !
 Te öröm s dalfészek ! Több százados ágon !
 Mely felett ott lebeg *Rákóczynak árnya*,
 Napba öltözötten, mint egy fényes álom ;
 Feléd repül lelkem ifjító *álmáért* !
 Légy borongó szívem üdítő tündére ! . . .
 Az örök ifjúság bűvölő daláért
 Hadd pezsdüljön fel még egyszer szívem vére ! . . .
 Szállj vissza ! Szállj vissza lelkem ifjúsága
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra !

Hallgatom a Bodrog csendes mormolását,
 Amint a sziklás part üregeit mossa !
 Tyütyöröző szellő édes suttogását,
 Amint a habokat pajkosan fodrozza !
 Lelkemre is szállnak zsongó gondolatok,
 Kedélyem hulláma pajkos fodrokat vet ;
 A gerlicze madár bűgásán mulatok,
 Szívem alig bírja már az életkedvet ! . . .
 Szállj vissza ! Szállj vissza lelkem ifjúsága
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra !

Elnézem sokáig a meredek partot,
Mely magasra szökken, mint egy sziklás bástya.
Az volt az óriás! S mily szablyát forgatott,
Aki ezt a hegyet hosszában levágta!
Aztán, hogy ne legyen iszonyú a sebhely,
Folyamot bocsátott tátongó medrébe
És azóta ott foly csöndes, méla neszszel,
A megvágott hegynek szőke, hideg vére!...
Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága
Mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Fent, a magas parton, apró házak állnak,
Mindegyik egy dalos tavasz üde fészke!
Ott öröm, ott ábránd fennesapongva szállnak
S remény öröközldje fut a meszelésre!...
Oh te boldogságtól pezsgő diákélet!
Mily visszavarázsló fénynyel állsz előttem!
Mily jól esik néha elmúlatni véled,
Virágaid körül, mióta kinőttem!
Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága
S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

De ime, csendül az ébresztő harangszó,
Hív a tudománynak élő kútfejéhez!
Bölcsék ajjakáról bűvösen lehangzó
Igéek áradoznak a muzsák szívéhez. —

Tudomány szent kincse, hittel ékesítve,
 Szabadság tavasza, honszerelem lángja,
 Míg kívül az élet havával behintve
 S szárnyaszegve hallgat a dalos madárka! . . .
 Szállj vissza! szállj vissza lelkem ifjúsága
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Oh ti bölcs vezérek! Kiktől megtanúltunk
 A nehéz napokban hinni és remélni. —
 Midőn búsan intett véráztatta múltunk
 S kihaltak sok szívnek lángzó érzeményi, —
 Leomlom emléktek drága zsámolyára,
 Érettetek szívem kegyelettel dobban!
 Nevetekre térjen ajkaimról hála!
 Legyetek megáldva haló porotokban! . . .
 Szállj vissza! Szállj vissza! lelkem ifjúsága
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Ám derülni kezdett a szabadság napja,
 Felpezsdült az élet, mely volt vala meddő,
 Szelídebben nézett ránk a népek atyja!
 Szebb napokat jószolt a titkos jövendő;
 S megrezdült örömben az az ősi fészek:
 Népe a szabadság szent lángját lehelte
 S míg rájok az apák lelkesedve néztek
 S örömtől ragyogott Rákóczynak lelke! . . .
 Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Majd a művészetnek csarnokába gyűltünk
S versenyezve zengelt lantunkon az ének...
Minden jóért, szépért lángolón hevültünk,
Nem volt legyőzhetlen szívünk szent hevének...
Tarka álom szállt ránk — oh boldog ifjú kor!...
Dicsőség, vágy, ábránd, szerelemből szöve
S kivirágzott szívünk, mintha kikeletkor
Virágszőnyeg borúl a kies mezőre!
Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága
S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Hogyha nélkülöztünk, az életkedv győzte,
A száraz kenyeret fűszerezte humor!
S ha mulatság kellett, pajkos agy kifőzte,
Hol mosolyog szép lány s hol pezseg a jó bor!
S a vig társaságban magasra szállt a dal,
Bánatot és gondot mélyen eltemetve,
Zordon homlokon is játszott öröm-hajnal!...
Jó kedvünket még a tündér is nevette!
Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága
S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Mohos bástyák felett jártunk elmerengve,
Miknek omladékán fű, virág kizöldül
S szellő sohaján a lombok összerengve,
Titkos regét sugnak messzetűnt időkből, —

Midón a szabadság riadója zengett
 S szikrát vert kövein merész aczél körme!
 Élni vágy meghalni a daliás nemzet
 Felvonúla büszkén s gyülekezett körbe...
 Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Föld alatt pihennek!...Eltűntek...elhultak!...
 Azt a dicső szívet Rodostó takarja!...
 Oh mikor földi be azt a fájó multat,
 Egy szebb jövődönnek reménykeltő sarja?!...
 Mint az éjszakifény csöndes éjszakákon,
 Felcsillan előttem a múlt dicsősége...
 S a mint e kor terjeszt, a sötét homályon,
 Epedő lélekkel szállok el feléje. —
 Szállj vissza! Szállj vissza lelkem ifjúsága!
 S mint csicsergő madár, röpkedj ágról-ágra!

Oh nemes ifjúság! Nemzetem reménye!
 Szívem melegével üdvözöllek téged!
 Ne feledd, hogy a hon magasztos eszménye
 A te drága kincsed, a te örökséged!...
 A mi szívünkben már kialszik a szent tűz,
 Mely, mint a tiétek, egykor lánggal ége!
 S búsan borúl majdan ingó szomorú fűz
 Síri nyúgalmunknak kopár fekhelyére!...
 Eltűntél! Eltűntél lelkem ifjúsága!
 Ül le, szárnyaszegve, egy magános ágra!...

DALOK.

I.

Mosolyog a napfény
Ébredő virágon . . .
Mosolyogj! Mosolyogj
Kincsem! . . . boldogságom!

Egy szempillantásod,
Életem megadja,
Egy mosolyod lelkem,
Mámorba ringatja!

S ha rám édes csókot
Lehel forró ajkad:
A menny üdvét érzem
Áradozni rajtad!

II.

Csalogattál, hitegettéll,
Esküdöttél, hogy szeretsz,
Soh'se hittem, hogy míg ajkad,
Rám mosolyog, kinevetsz!

Nem hittem, hogy szavad, esküd
Csak egy könnyelmű tréfa . . .
Hű szerelmem, égő szívem ;
Csalfa szíved játéka !

Tört szívemnek sohajától,
Megreszket az őszi szél! . . .
És tehozzád, csalfa tündér —
Bánatos hangon beszél! . . .
Ne hallgass rá és ne hullass
Tőle fájó könyeket! . . .
Tört virágra, hulló harmat
Nem hoz többé életet! . . .

EGY ASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Penélope volt az asszonyi hűségnek,
Egyik legragyogóbb alakja, példánya ...
Hűsz évig epesztő szerelemben égett,
Míg férjét a balsors s tenger habja hányta . .

Szövőszéke előtt találta a hajnal,
Szőtt ... szőtt ... a kérők meg egyre ostromolták ...
Ő így szólt: »Várjatok! Majd megfelelek, ha
Bevégzem rendesen a megkezdett munkát! . . .«

De a mit nappal szőtt, éjszaka fölfejté,
Hogy munkája soha se lehessen készen,
Kérők ostromától szívét megőrizze
S szerelmét férjének megtartsa egészen.

És a férj Calypsó kebléről is vágott
Vissza szerelméhez, vissza otthonába! —
Vajjon van-e sok nő, vajjon van-e sok férj
Ilyen szeretettel egymás iránt már ma?

ANIKÓ.

(Népies ballada.)

Jámbor fűzek lombja borúl a kunyhóra,
Géza úrfi ott les a szép Anikóra ; —
Egyetlen remény ő az öreg apának,
Örző angyala a szegényes tanyának.

Szólítja az úrfi »egyetlen édesnek«,
»Drága virágszálnak«, »üde lépes méznek« !
Úzi, ostromolja epedő szempárral,
Csalja, csalogatja suttogó ajkával.

Anikó arczát a lángoló szemérem
Hol felgyújtja, hol elsáppasztja a szégyen . . .
De arany, de ezüst, — tenger sok kaláris,
Együgyű Anikót megszedíti már is.

»Jer ! jer karjaimba szívemnek bálványá !«
— Úgy érzi Anikó, mintha tűzön állna. —
»Borúlj rám ! . . . Szeretlek ! . . . Te nem hiszed
még se ? . . .«
— S czélt ért az úrfinak kígyó sziszegése. —

Szép falusi lányok, aranyos vasárnap
 Körben, karikában fürge tánczot járnak,
 Vidor, játszi daltól végig cseng az utca,
 Szűz virágkoszorú, tavaszkedvben úszva.

Egyszer csak Anikó ott terem a körben
 (Láttára elhal az öröm minden szívbén)
 Tétova nézéssel, összekuszált hajjal,
 Elkezd dalolni fájdalmas sohajjal :

»Mosolygott! nevetett!... Szép volt, mint az
 angyal,

Mint a felhasadó tavaszi szép hajnal...
 Két csillag! Minő szép!... Nézzétek! Ott ragyog.
 Jaj Istenem! Jaj de boldogtalan vagyok!«

»Mégfázott a lelke haragos éjfélnél...
 A bűn nézett reám angyali szemében...
 Szabadítsatok meg! a pokolban vagyok!
 Két csillag! Minő szép! Nézzétek! Ott ragyog!...«

»Csak egy kissé nyomtam szívére kezemet
 S többé nem mosolygott, többé nem nevetett!...
 Ott van eltemetve, hol a vén fűz susog!...
 Jaj Istenem! Jaj de boldogtalan vagyok!...«

Mint szelíd galambhad, ha lecsap a hélya,
 Szétrebben a lányok koszorú-karélya. —
 Ott marad Anikó egyedül... letérdel,
 Valamit a haján, a kendőjén tépdél. —

Most sír, majd mosolyog halavány kék ajka,
 (Utczagyerek bámul s úgy megnevet rajta)
 Aztán merőn nézve hosszasan andalog,
 S fölsikolt hirtelen : »Ott ragyog! . . . Ott ragyog!«

Könyező szemekkel jön öreg, ősz apja,
 Boldogtalan lányát az ölébe kapja,
 Öreg szívét gyötri nagy búbánat, szégyen,
 Zokog amint kicsiny háza felé mégyen. —

Rettenetes átok viharzik tört hangján,
 Mitől megmerevül s végsőt lehel a lány ;
 Majd leteszi terhét a kemény vánkosra
 S zokogva borúl a halovány halottra.

* * *

Ott viszik Anikót . . . Sötét koporsóját
 Deli szép legények bánatosan fogják ;
 Egy öreg, ősz ember roskadoz utánna,
 Bizony nincsen a ki igazán ne szánja !

Csak az úrfi néz le, közönnyel nevetve,
 Kitért ablakából a gyászos menetre ;
 Romlott szívét bánat, szánalom nem rágja . . .
 — Ne félj! Majd utólér az ősz apa átka !!!

MIK VOLTUNK EGYKOR?

Mik voltunk egykor? Egy világ beszélte
S rettegte nemzetem hatalmadat,
Híred a végtelent keresztül szelte,
Dicsőséged sugárzott mint a nap.
Erő a karban, nemes vér a szívben
És akarat, mely döntött, alkotott!! . . .
Most is élünk még, ám sáppadva színben,
Dicsőségünk sugára megkopott.

Kopott palást, szinehagyott dicsőség!! . . .
Feljössz-e hát még eltűnt napsugár?
Vagy rád örök ború, örök sötétség
S a semmisülés mély örvénye vár?!
Van-é reményünk a jövő napokban?
Vagy a jelen mosolyg-e biztatón?
Ó e kérdésnél a szív fájva dobban!
Ítélet hangja benne mintha vón'.

Ó szép napokban, hogy tavasz lehelte
Reánk ébresztő enyhe sugarát,
Ifjú, öreg, reményét ebbe lelte
S a lelkesültség feltört, mint a láng.

Mint fergeteg villám-korbácsa pattog,
 Söpörve tisztul lom, szemet, salak!
 Felül derű, a föld tisztult alatta . . .
 Tisztult talajban, rózsák nyiltanak!

Ó szent ereklye, egy levél e korból
 Száradva, de itt-ott őrizve még!
 Míg a legtöbb dőrén, gúnyolva korhol
 S sáros sarukkal lábán rája lép!
 Az ifjú büszkén hordja figaróját
 S nyeglén kicsinyel ősi érdemet,
 Ez most dicsőség, ez a nagyság! Ó hát
 Az most derék, ki fitymál és nevet!

S van mit nevetni! Ó nevessetek hát;
 Arczul verdesve nemzet és a nyelv!
 Inség, szegénység nyujtja koldusbotját!
 Az esti szél mily vidoran enyelg!
 Egy-két nyögést hoz! ? Föld süket nyögése!
 Ijesztő árnyak! Oly hideg van itt,
 Úgy akarta a szívnek érverése!
 Siessetek, a bűn s bor felhevit!

Siessetek! Nyútt arcotok vonásait
 Árnyazza pírral titkos élvezet
 S míg ajkatok tiltott gyümölcsbe vásik,
 Minket a bú gondok közzé vezet!

Nemes haragra lázad gerjedelmünk . . .
Nem, nem, ti arra érdemetlenek,
Csak szánalom, mi elfoglalja szívünk,
Hitvány, nyomorult éltetek felett!

KORUNKNAK A DIVAT SZESZÉLYE . . .

Korunknak a divat szeszélye,
Öltönyt, ékszert könnyen cserél,
És e divatvilágban legtöbb
Szív változik, mint lenge szél.

Ma átölel a divat bábja,
— Mert tán úgy hozza a divat, —
Holnap eldob, mert cziczomásabb
Amott tán egy másik alak.

Ha egy igaz baráti szívet
Ohajtasz, úgy olyat keress,
Mely oszt veled jó és balsorsot,
Bút, boldogságot örömet.

Az ily baráti szív megőrzi
Szívednek minden titkait
S vigasztal minden sorscsapásban,
Mint haldoklót a tiszta a hit.

R. A. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Káprázatos a művésznak világa !
Ott annyi érzés, annyi ideál . . .
Neki nyílik a tavasznak virága
S reá mosolyg a legszebb napsugár.

Ha elvonúlva a világ zajától :
Önszíve, lelke érzelmén múlat :
Lehúll a rejtett titokról a fátyol,
Ragadja lelkét égi indulat.

Magasba tör az égi kincsek közé,
Csillogva száll, fényárban ittasúl ! . . .
Meg visszatér s földön sebet kötöz be,
Ha megpendülhet ujjain a húr.

És ha az eszmék bűbajos világa,
Mint csillogó raj kebelére száll :
Ő elmerül e szép csillagvilágba
És abban égi kéjt, gyönyört talál ! . . .

Majd eszmél . . . lángra gyúl, teremtve alkot,
Összhangra hozva égi hangokat ! . . .
És elbűvöli e rideg világot,
Virággal hint be szerte halmokat ! . . .

Könyvet fakaszt és könyeket töröl le,
Fájdalmat enyhít és bánatra hív ;
Hangjától lelkünk a jövőbe tör be
S a múlt nagyságán elmereng a szív.

Ez égi kincset nyerted te az égtől ;
Kárpótlás ez az égi kincsekért . . .
Egy égi eszme egy világgal ér föl,
Ez teremthet csak halhatatlan babért !

DALOK.

I.

Parányi szikra volt elébb :
Egy édes rezgés szívemen,
A mely kigyúladt és feléd
Vonzotta szívem hirtelen...

Aztán gyorsan nőtt, mint az ár
E szédítő delejfolyam ;
S én jártam kedves habjain,
Ringottam, úsztam boldogan...

Bénává tett a szenvedés,
E delej érintésétől
Széthúllt a gondok erdeje,
Mint tölgy, ha villám sújt, kidől...

Aztán egy vulkánna dagadt
A szikra : a hő szerelem ;
Mely kínra kéjt, kéjt kínra hoz
Szegény szívemben szertelen.

Oh nem kérem, hogy a letűnt
Kor balga hőseit kövesd,
Hogy önmagad e lázongó
Aetna mély örvényébe vesd!

De ha lenne szemedben egy
 Hú, résztvevő, őszinte köny :
 Enyhülne tőle, érezem,
 Ez az epedő tűz-özön.

II.

Mély volt, mint a tenger
 Feneketlen mélye . . .
 Forró, mint nyári nap
 Éltető napfénye . . .
 S mégis gyöngéd, mint a
 Harmat a fűszálon,
 Mint suttogó szellő
 Hajlongó faágon,
 S mint egy tündér álom :
Az én elfelejthetetlen,
Az én hű szerelmem!

Mégis megvetéd azt
 Mégis hűtlen lettél,
 Epedő szívemért
 Te csak kinevettél . . .
 S most, mint hulló csillag,
 Sötét éjszakában,
 Vagy mint a villámfény,
 Felhők borújában :
 Lobog fájdalmában,
 Végtelen végtelen,
 Az én hű szerelmem! . . .

DIÁK CSÍN.

(Legátus monda.)

»Olmosbotok« hazájában
Élt egy ember hajdanában:
Tyukody, »de eadem« ;
S bár a hatvant járja már,
Lelke, vidám eleven
Alakja is már oly ritka
Ajka torzszőrrel borítva,
Arczán vágás, melytől orra
Piszévé lett összeforrva ;
Hangja ettől dunnyogó,
Szuszog, mint egy rosz fúvó.
... Egyébképen menkü egy csont,
Tréfa tréfát üz ajakán,
S nincsen nagyobb kedve, mintha
Csint tehet a deákfajtán!
Mindamellett nagy patronus
Iskolákra sokat áldoz,
És ha fog a lakomához,
Győzhetetlen nagy ivó ;
Bírja a bort hétről hétre,
Jó lovas és jó vívó.

Már Patakon híre szárnyal:
 Mi mindent tesz a diákkal . . .
 Ezt leiszsa sárga földig,
 Föl sem ébred, hogyha költik
 A harangnak hangjai.
 Annak zsebkendője hely't
 Barna festék-rongyot rejt;
 És midőn fent a szószéken,
 Lángzó igék melegében,
 Homlokán ökölnyi gyöngyök
 Fakadoznak s megtörölné
 Fekete lesz, mint egy ördög;
 S felkaczag a hallgatóság,
 Oda lessz az ájtatosság.
 Harmadiknak így kínálja
 Háti lovát: »csöndes pára! . . .
 Megse moczcza a nyeregben!«
 De ha ráül szegény diák,
 Úgy levágja, szinte nyekken.
 És ez így megy évről-évre,
 Mígnem akad emberére.

Már a fiúk
 Nem is mernek odamenni,
 Mindeniknek kijút,
 Retteg tőle valamennyi! . . .
 . . . Csak egy nem fél,
 Egy tógátus

Olyan ifjú
Bár megtermett
Ajka alig vert még pelyhet;
Nyalka gyerek, eszes, bátor,
Katedrában kész orátor;
Társaságban egész dendi,
Tud mulatni, inni, enni,
Mókázásban nincsen párja,
Hogyha pergő nyelve járja,
A sok drága öreg úr,
Nevettében földre hull.
Igaz nevét ne kérd tőlem,
Nincs jegyezve krónikában,
A hamisat, majd megtudod
E történet folyamában . .

Közeleg a húsvét ünnep:
Oldója halálnak, bűnnek . . .
És közelget a diák,
Fehér vászon batyuját
Messze látni a síkságon,
A mint hozza görnyedt háton
Egy nagy köpczös mendikás.
Látja ezt jól messze távol,
Kastélyának ablakából
A kedélyes Tyukody
És mindjárt lovára pattan,
Hajdúhoz parancsa csattan:

»Kövess s hozd a somlait!«
 . . . Künn a pusztán a nap éget,
 Önti árvíz a vidéket:
 Délibáb rengő tava,
 Szomjúságtól inye szárad
 Mendikásnak és diáknak . . .
 Hol van a jó csutora?
 Kiürült az réges-régen,
 Elkopott a szomjas gégen.
 . . . De ki jön ott, mint a sárkány,
 Azon a szép aranyárgán,
 Keresztül az ugaron?
 Lenge por kél fel nyomába
 Kissé távolabb utána
 Nyalka hajdú lovagol.

Gyorsan a diák elébe
 Ugrat az úr büszke ménen
 S kérdé tőle pisze hangon:
 »Ugy-e, te vagy a diákunk?!
 S az úr hangját utánozva,
 Orrán által hangját húzva
 Felel a kópé diák:
 »Tudja azt már, a ki lát!«
 »Hát lánczhordta! szedte-vette!
 Csúfolni mersz engemet te?!«
 Szól Tyukody bosszúsan.
 »Már követem — nagyságos úr! —

Úgy látom, hogy engem csúfol!«
Szól a diák komolyan! . . .
»Ne bolondozz! hát hogy hívnak?«
»Engem Kakasdy Mártonnak!«
»Szervusz bruder! úgy rokon vagy,
Mert a tyúk az a kakasnak!
Itt a kulaecs! Nos igyál!«
És Kakasdy és Tyukody,
Rokonságot főznek ott ki,
A kulaecsnak hanginál.
»Hajdú szállj le!« . . . S tüsszögő mén
A diákot hordja nyergén.
Sarkantyút ad most lovának
A furfangos Tyukody,
Szárnya kél, mint a madárnak,
Kiszöktetve mint a nyíl.
Most a diák paripája
Bakszökéssel félrevágva
Próbálgatja emberét;
Sanda szemmel az úr nézi,
Mikor lehet már nevetni?
S szól: »vigyázz hé, mert levét!«
Soh'se félcsed őt barátom!
Megűl ám az a lóháton
Meg se sápad, nem is fél! . . .
Futnak aztán mint a szél.
Nem akadály széles árok
Nem a bozót, tüske, cserje,

Átrepülnek a huszárok,
 Nem marad a diák cserbe.
 Elmaradt már figarója,
 Mint egy felleg
 Hosszan repül a nagy tóga,
 Fürteit a szél zilálja,
 De az ifjú lovas állja.
 Tele van már a ló habbal,
 De Tyukody egyre nyargal,
 Paripáik körme csattog,
 Dübörög a föld alattok.

. . . Lankadni kezd már a sárga,
 Mint szokott a tüzes pára
 S már elhagyná a diák;
 Ám előttük újra gát;
 És egyszerre »Hajja-hó!«
 Ugrik a két büszke ló;
 De — szakadva — hevederje, —
 Ingadoz az úr egyszerre
 S már bukik a mélybe le . . .
 S ime a diák merészszel
 Megragadja aczélkézzel,
 És megmentve élete! . . .
 Majd a sárgát fogja féken
 S megállítja esöndes szépen
 És Tyukody földre szállva
 Szívén felbuzdúla hála,

S a diákot átölelve
Ennyit rebeg ékes nyelve:
»Azt a garabonczás lelked!
Jer keblemre, hadd öllek!«
S megszerette a diákot,
Mintha lett voln' szíve vére;
Böldogítani eltökélte,
Felfogadta Istenére. —

Hogy ment végbe a nagy ünnep?
Hogy múltak, ittak-ettek?
Mennyi golyhó tréfa járta?
— Melyet sorra megnevettek —
Mennyi volt a toaszt s az »éljen?«
Mért írjam le? Mért beszéljem?
— Elég annyi, hogy a gazda
A diákot megvendégelte,
Hogy »ne menjen!« hogy »maradjon!«
Tyúkkal, borral édesgette!...
Már lejárt a «vacatio»,
Megkondúlt a csengettyű szó
Vándorbotját a diák is
Elővette
És bús arczczal
Jó Tyukody elé lépe:
»Isten áldja«, — szólt dunnyogva,
»Házi gazdám!
Már mennem kell,

Jólétében gondoljon rám !
Ennyit szólt csak s könnye csordúlt.
(Hamis könyek)
Tyukody is hol szí pákol,
Hol köhenget,
De csak nem tud eltitkolni
Szemeiben egy pár könyet.
S végre így szól : »Édes öcsém !
Ha csakugyan
El kell menned
Befogatok s a Tiszáig
Elrepítlek.
Ostor pattog... S mint az orkán
Repül a négy fene sárkány,
Haragosan sívít a szél,
A mint gyors újokból kitér,
Még a nap az égen ballag,
Hogy elérik
Partját a habzó Tiszának.
Ott még hosszú búcsúzás van,
Nemes verseny borivásban.
Amíg végre búcsúzóúl
Jó Tyukody zsebébe nyúl
S tele erszényt tesz kezébe
A diáknak.
Sajgó arany annyi benne,
A mennyit még a szemei
Sohse láttak.

Aztán egy csók, egy ölelés,
Egy kölesönös »Isten áldjon !«
S csobban a hab, fut a esolnak
A hullámon.
Jó Tyukody búcsúzóra
Int kezével
S néz utána sohajtással,
Könnyes szemmel.
És mikor a túlsó partra
Ér Kakasdy,
Maga érczes dörgő hangján
Így fakad ki :
»Sok diákot lóvá tettél
Vén pozdorja !
Most akadt egy, a ki néked
Mind a kölesönt visszaadta !!
Dühre lobban most Tyukody,
Kardját rántja
S átkiált a levegőben
Hadonászva :
»Gonosz diák, ha itt volnál
Így vágnálak !
Apritnálak szedte-vette
Kocsonyának !
A diák meg odaáltal
A túlparton
Hanyat esik s egyet kiált
»Jaj meghaltam !«

S azzal »usgyé! vesd el magad!
 Hol az ösvény beleszalad
 Az erdőbe,
 Elfut, elvész Tyukodynak
 Ő előle!...
 S még a hajnal alig pirkad az ég alján,
 Hogy Patakra
 Benyargal az
 »Apostolok paripáján!«

Mily szokatlan
 Irgalmatlan
 Zaj zsibong az iskolában?
 A jó öreg alma máter
 Forrong belől, mint egy kráter,
 Becsukva a »nagy« s »kis porta«,
 A diákság egy csoportba;
 Talpon minden primárius,
 Pedellus és gregárius.
 Nagy csengettyű búsan csendül!...
 Az arcokon rémület túl!...
 »Kicsapás lesz itt még már ma!«
 Száll suttogva szájról-szájra.
 ... Tyukody jött meg az éjjel,
 Nagy villámló szenvedélyyel,
 Istenére felfogadta,
 Hogy azt a gonosz diákot
 Megöli... vagy kicsapatja.

A Rectorhoz ment elébb is
Elzokogni szenvedésit.
Panaszlá, mily szörnyű eset,
Az, a mi most rajta esett.
Az mily csúfságára válik!
Ezt nem hagyja, nem halálig!
... Szörnyűködik a director,
A szívében nagy méreg forr;
Nevét kérdi a gonosznak!...
Na hisz lesz most annak rossz nap!
»Kakasdy Márton a neve,
Isten akárhová tegye!
»Ezt a nevet nem ismérem,
De ha diák volt, igérem,
Meglakol a gaz pozdorja,
Pillanatra
Sem lesz scholánk szégyen-foltja!
Állittatom őket rendbe,
Csak Nagyságod felismerje.

Csikorog a »porta« zárja,
Két pedellus sarkig tárja,
Sikátor van nyitva széles,
Jön az »ampiissima sedes«
Feketéllik a sok tóga,
A diákság ott áll sorba.
Van köztük egy csodaszülte,
Háta puppá van feszülve,

Kanecsal szeme kifordítva,
 Szája félrefintorítva !
 Keze térden alól fityeg,
 Ipsilon-láb a min tipeg,
 S ahogy kanecsal szeme rezdül,
 Arczán száz ráncz fut keresztül.
 Ki lehet ez isten csúfja ?
 A diákok ismerik jól,
 Csak Tyukody, az nem tudja !
 Ő, hogy ne valljon kudarcot,
 Szemügyre vesz minden arczot,
 Ezt is, azt is nézi rendre
 S csak nem akad emberére ! . . .
 Meg-megáll és nézi hosszan
 Azt a púpost ott a sorban,
 Ötször-hatszor visszafordul,
 Végre dühhel egyet mordul !
 »Ilyenforma volt a gonosz
 Ördögfajtája,
 De még sem volt ily különös
 Isten csudája !

Aztán szégyen és haraggal
 Visszahajtatott Tyukodra . . .
 Hogy mi történt a diákkal,
 Hiszen nem ütötte dobra !
 Hanem aztán a diákot emberelte !
 Mókázáshoz nem igen volt
 Többé kedve.

ÉS MÉGIS ÉLNEK . . .

Önérzet tépte szét a régi lánczot
S belőle szikrátszóró kard leve,
A napsúgár hintett rá fényzománczot,
Élesre fente szabadság heve !
A hír elszállt a távol nép szívéhez,
Míg a zsarnok szív összereszkett.
Vigyázzatok a népek Istenére !
Még élnek ők, a vad Heródeszek !

Felszállt a hír, mint büszke röptű sólyom
S észak csontvázit szíven csokolá . . .
Kezökben tűzzé olvadt az ólom,
Midőn a szél e szent hírt meghozá.
A vad poroszlók ütlegit nem ér'zve,
Imára kulcsolódtak a kezek . . .
Vigyázzatok a népek Istenére !
Még élnek ők, a vad Heródeszek !

S mely titkon érez, földalatti esendben :
Mozogni kezde az a szent ideg,
Mely meghajolni nem tud jó hiszemben,
A kancsukák véres ütésinek.

És felmosolyga biztató reménye,
Mely a romot építeni készítetett.
Vigyázzatok a népek Istenére!
Ne még! mert élnek a Heródeszek!

Még élnek ők! Vagy nézd a biboros trónt,
Mely reng alapján, bár nagy, mint Kolossz,
Mert lelkök mélyén felkisért Marathon,
Fel a nagy sír: a Thermopil szoros! . . .
Még él a nép: a Makkabéjok népe,
Még nem nyughatnak a véres kezek.
Vigyázzatok a népek Istenére!
Még vért szomjaznak a Heródeszek!

Még nyugoszik a puha anya keblen,
Ártatlanul mosolygó csecsemő;
Még nincs hiány a ronda szörnyetegben,
Mely anyakincset szertezúzni jó.
Még van! ki önnön hóhérját imádja
S önnön bakójának csókol kezét!
Vigyázzatok! a kinok csarnokába
Még kéjjel lépnek a Heródeszek!

Még élnek ők s a merre áthaladnak,
Nyomukban fájó, megtiport szívek.
Utánna átok zúg a ronda hadnak,
Mely békót hord a népek ezrinek.

Felsír a jog, nyög a világszabadság,
Melyre a zsárnok börtönéjt vetett.
De bérczek a jajt, ott egymásnak adják
S meg meg remegnek a Heródeszek !

S nincsen nyugalmak, szűk egy ország akkor,
Szűk egy világrész, a föld kereke . . .
A trón gyötör, alatta a pokol forr,
Kisért ezrek véres kísértete.
És óh, mikor a népek bánatárja
Harsány rivalyként messze elrezeget,
Szibériát és Lengyelhont bejárja :
Hogy megrendülnek a Heródeszek !

Óh akkor, akkor reng a föld kedvében,
A gőgös erdők összeomlanak.
Lángzó viharnak omlatag hevében,
Elpusztúl minden lom, szemét, salak.
A büszke trónok rommá törnek össze,
Miket emeltek szennyes bünkezek
S a súlyos önvád rémitől kötözve :
Futva-futnak majd a Heródeszek !

ŐSZSZEL.

Lehullt már a lomb, az erdők koronája
Kopott palásttá vált, a szép virágszőnyeg,
Nem kaczag a gerle; mélabús danája
Elhangzott a mélyen érző fülmilének.

Édes lanyha szellő, harmatos virágnak
Ébredés után, oly lágy törülközője,
Szebb vidékre szállt, hogy ábrándos szerelmét
Illatos virág közt, dél honában szőjje.

Nézek messze! messze! mintha szivárványok
Feküdnének hosszan szép ezüst keretben,
Csillogó pókhálók össze-vissza szöve
És az egész szőnyeg koronként meglebben.

Akármilyen szép, csak gyászos szemfedő az,
Összetört virágok feküsznek alatta,
Mint az én mosolyom, mely alatt bús szívem
Virágait régen, régen elhúllatta.

Csak a nap mosolyog széles jó kedvében,
Mosolyogni tud az összetört virányon.
Lelkem szállj magasra és tanulj a naptól
Nevetni a szív, a kedély pusztaságon.

TEMETŐBEN.

Kopár sírhalmok fölött járok,
Körültem bús, hervadt virágok,

És alant mennyi tört virág van,
Ott a néma, süket világban!...

Éltek ők is, nevettek szintén,
Vagy búslakodtak úgy, a mint én.

Szerettek és örültek váltig,
Az utolsó szívdobbanásig.

Magasra törtek, fenn ragyogtak,
Vagy egymás ellen agyarogtak.

S mídön egymásra támadának
Mérges fogakkal, mint az állat :

Kondult az óra ... és leszálltak
Csöndébe e süket világnak.

És most ott lenn a hideg porba'
A szív és a nyelv mérge oltva !

Az éj lehúllt, az arczrózsának
Szirmain, a férgek tanyáznak.

Hírből, haragból, szerelemből,
Koponya, csontváz marad végül.

... Sötét koponya! Rideg csontváz!...
Ab! e szózat valóban megráz!...

De mért rémitne ez a szózat?!...
Csontváz leszek én is maholnap!...

KORNELIA.

(Ballada.)

I.

Nagy harcban vítt, mint fergeteg,
Sok százakat leölt;
Kezétől bátor, sok vitéz,
Mint kéve, rendre dőlt.

De végre, — mint a fergeteg
Nagy szirt magas fokán,
Megtörten lankad és fogoly
Lesz bátor Julián.

Aztán az üldözött sereg
Mefogyva visszatér! . . .
Haj, ott marad sok ifjú hős!
Sok szív nyilal azér' ; —

De egynek sincsen oly igaz,
Oly tépő bánata,
Mint a minőtől roskadoz
A hű Kornelia . . .

Nap jó, halad, ... a köny szakad
Szeméből, mint folyó ;
Rózsái tűnnek, arcza már
Fejér, miként a hó.

Ott őrizi éj-éjnyomán
Magános ablakát !...
Szellőtől kérdi : látta-e
Szerelmes bajnokát ? ...

Madártól kérdi : Nincs-e hír ?
Az égre feltekint
De nem felel !... Nem !... Oly rideg
Halálos néma mind !

... És jó lovag sok ; ifjú szív
Szerelmét hozva mind ;
Ez felmutatja czimerét,
Az nyájas bókkal int.

De válaszol Kornélia :
Hagyjátok szívemet !
Vagy Juliáné lesz e kéz,
Vagy a bú éltemet !

Ám egy napon sok fényes úr,
(Királyi Marschalok)
Mint villám, büszke méneken
Várába felrobbog.

S szól a ki első rangra ott:
»Fejedelmi szép virág!
A nagy király, dicső urunk
Kegygyel tekinte rád!«

»Im eljegyez menyasszonyul
Mint édes hitvesét;
Itt a levél«! (Függ rajta nagy,
Fényes arany pecsét.)

Remegve áll a hajadon,
A válaszon habózt,
Elméje, mint habvert hajó
Kétség közt ingadoz.

Ha mondja a mit szíve sug:
Királyát sérti meg,
És ha »igent« kell mondani:
Úgy szíve megreped.

De végre szól: »Magas urak!
Vigyétek válaszom:
Nagy tisztelet, mi érte most
Szívem s szerény lakom.«

»Dicsőség fénye fődje bé
Királyom thronusát!
Nem fogja bírni senki más
Szegény Kornéliát.«

Fordulva gyorsan, messze már
 A fényes úri had
 S a szép leány úgy érzi, hogy
 A szíve megszakad.

II.

Csak egyszer látta Goneril,
 A szép királyleány,
 A rabnak is bátor, nemes
 És büszke Juliánt.

S szívében a szerelmi vágy,
 E mérges csalfa méz,
 Mint féreg, kis virág gyökén,
 Titokban úgy emészt.

»Király atyám« — mond egy napon —
 »Nem birhatom tovább! . . .
 Ha hervadok, ha meghalok,
 Ne érjen majd a vád.«

»Én a fogolyt, a hőst, nemest
 Szeretve szeretem,
 Könyörgve kérlek: hitvesül
 Atyám, add őt nekem!«

»Szívemnek halvány liljoma,
 Bár nagy, mit kérve-kérsz:
 Ám birjad őt, ha érte a
 Szerelem úgy emészt!«

... A börtönajtó felnyílik
S királyi ékesen
A bús fogolyhoz Goneril
Legottan bemegyén.

»Szabad vagy hősök-hőse im,
Mint a szabad madár !
De új rabságra hű szívem
S szerelmem lépe vár.«

»Légy hitvesem ! Légy az enyém,
Királylyá teszlek én !«
Szól ; de a hősi szív felett
Lefonnyad a remény.

Oh drága hölgy, magas kegyed
Szívem indítja meg ;
De jobb, ha szolgád' itt e helyt
Maradni engeded !

Szívem szerelmét rég időn
S örökre bírja mán,
Ki rám eped könyvek között
Kedves Korneliám !

Megreszket a szép Goneril
E nem várt hangokon,
Mint őszi szélről összereng
A halvány liliom.

»Menj hát!« susogja elhalón,
 »Bírdad Kornéliád!
 S felejtse, ki érted sírba száll,
 Mint hévütött virág.«

III.

Túl völgyön és túl halmokon
 Repül fakó lován
 Hazája földjét éri már
 A boldog Julián.

Mért oly sietve jó lovag?
 A büszke mén kidől! . . .
 S megtudni gyászos végzeted
 Van még elég idő!

Vad fergeteg zúg ellene
 S kiáradott patak,
 Utjára vész, körülte bős
 Villámok omlanak.

A szél, midőn jobb s balfelől
 Sүvöltve visszatér,
 Mintha mind azt sóhajtaná:
 »Csak vissza hős vezér«! . . .

De nincs erő, szívet verő,
 Mely visszatartsa őt,
 Megtörni minden akadályt
 Szerelme ád erőt.

Tizednap fényes hajnalán
Kornéliához ér,
Hol rája vár, mint gondolá,
A drága pályabér !

»Keblemre drága angyalom !
Szívemnek kincse, jer !
Tiéd örökre, csak tiéd
Végre e hű kebel!«

S némán a halvány szép leány
A hős keblére hűll,
Alélva holtan ott pihen
Kornélja szótlanúl.

Majd fölriad és iszonyú
Vész ül tekintetén.
»Oh irgalom, hős Julián
Te nem lehetsz enyém!«

»Nézd ! Ott közelg a názsereg
Ragyogva, mint a nap . . .
Menj ! fuss ! felejts ! s ha tudsz, ha bírsz,
Légy nálam boldogabb!«

Kövülve a bátor kebel
Megrendül, mint a bércz,
Melyet villámmal sujta meg
Hatalmas égi kéz.

»Igy van tehát? Csak ennyit ért
 Esküdnek szent szava?
 Isten veled, élj boldogul
 Szerelmes szép ara!«

És fölnevet s távozni kezd...
 A hölgy elébe lép:
 »Oh értsd meg bajnok! Hű szívem
 Itt és ott a tiéd!«

»De nincs idő, a nép közelg,
 Közelg a vőlegény!
 Nézd, kit emel ott legelől
 A fehér büszke mén!«

»Az a király!... Ö jegyeze el!...
 De nem kell korona!...
 Oh légy erős!... döfd át szívem!
 Eseng Kornélia!...»

Elsáppad a hős Julián,
 Szívének vére fagy!...
 — »Na, mit habozsz? Künt zaj riad,
 Gyorsan aczélt ragadj!«

S ragadja is már kardvasát
 És kettőt visszalép
 S gyorsan átszúrja Julián
 Boldogtalan szívét.

Ott összerogy a hős vezér,
Szemére éj borúl :
Mig szívévére a hideg
Márvány padlóra hull.

Szívéhe' kap Kornelia,
Kín tör fel ajakán,
Örjöngve függ tekintete
Haldokló bajnokán.

Aztán egyszerre fölriad
És felsikolt vadúl
S keresztül a vár ablakán
Alá a mélybe hull.

A szárnyas ajtó fölnyílik,
Belép a nászsereg . . .
S a szíveket megszállja ott
Rettentő döbbenet.

És könyez a királyi szem
S szól : •Fényes nászsereg !
Víg nász helyett gyászolni és
Temetni jöttetek !»

F. T. K. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Birnék hatalmat, mint az Istenek
A föld, a menny — s a nagyvilág felett !

Varázsvesszővel ősidőkbe nyulva,
Ártatlan üdvét létrehoznám újra.

Az ősi édent feltámasztanám,
Hogy gyönyörködhess tünde sugaran.

Virányain, mit vész nem ihletett,
Örömmel járna szép tekinteted.

Előtted az éden minden lakója,
Fű, fa, virág hódolva meghajolna.

Üdvöt hozna a szellő lebbenése,
Szerelmet a madár édes zenéje,

Boldog reményt a lombok süttogása,
Édes ábrándot a patak zúgása.

• Varázsálmot a bűvös alkonyat
S azok beteltét a napsugarak.



De mit beszélek ? Mért vón' neked az ?
Hiszen kedélyed így is nyílt tavasz ?

Örök mosolygó napja az erény,
Mely átsügárizik a lét fellegén,

Virága : a szeretet tűzvirága,
Úgy boldogít hevítő illatárja :

Nem bírja üdvét szíved : e kis éden,
Túlárad, áld és éltet messze téren.

Kinek szívéen e kincsek fénye támad :
Paradicsomot alkot önmagának.

TE NYITOTTAD FEL LELKEMNEK . . .

Te nyitottad fel lelkemnek
A világot, azt a szépet,
Mely a játszi érzelemnek
Bájaival megigézett.

Dal s zenének édes álma,
Gyakran boldoggá tesz engem,
Midőn megkap röpke szárnya,
Oly jól esik elmerengnem.

Vigy még messzebb, vigy magasra,
Művészeted röpke szárnyán :
Hogy lelkemet elringassa
Sokszor az az édes ábránd!

MÍG A LÉLEK MESSZESZÁRNYAL . . .

Míg a lélek messzeszárnyal,
Játszva tünde fénynyel, árnynyal,
A tejúton és azontúl,
Új hazát keresni indul
S csillagok közt járva, bolygva,
Büszkén néz e hangyabolyra :
Addig a szív, lánggal égve,
Borúl a hon szent földére.
Érte él, miatta szenved,
Jogaiból mit se enged.
Ha szakad rá sors haragja :
A viharban el nem hagyja.
Ha üldözi zsarnok önkény :
Érte éltét adja önként
S ott pihen csak boldogan, hol
Álmát őrzi a rokon por !

BOLDOG VAGYOK . . .

Boldog vagyok, ha rádnézek,
Szemed, szíved megígézett.
Liliom karodnak puha ölelése,
Szemed pillantása, ajkad nevetése
Elringat, miként egy fényes tündéralom,
Nem is itt vagyok tán akkor e világon.

Mégis van egy sötét felhő,
Mely szívemhez olykor eljő
Ez a sötét felhő, e parányi bánat,
Ha sorsomat nézem, mindig fel-feltámad,
Oh, mert az én sorsom a nyomor, az inség,
Megvoná e végzet tőlem földi kíncsét.

Nincs egyebem, mint az ének,
Ez vigasztal a míg élek.
De a lant is sokszor a bánat hárfája,
Miatta számúznek idegen hazába,
Vagy ha szabadban szól a költő zenéje :
Elvezet a lant a börtön fenekére.

Majd, ha rám ily bús kereszt jő,
Hogy lesz a hon vágya metsző,

Vagy a börtön mélyén csörgetem a lánczot.
Mit rám a zsarnokság vad önkénye lánczolt,
Leszesz-e akkor is vígaszom, napfényem?
Részeseítsz-e szíved, lelked melegében?!

Ha nyomor bánt, vagy az inség,
Nézem akkor lelked kincsét,
Lelkedet, e fényes, ragyogó világot,
Mely éltetni képes egy egész világot!
Azt ölelem át, ha rámborúl a bánat,
Lelkedet, ez erős, biztos sziklaszálat.

Ha körültem hideg tél lett,
Fagyban, hóban hajt az élet,
Szíved szent tüzétől éled szívem lombja,
Az öröm is fészket rak rá vele nyomba
S mit el akart lopni tőlem a gyűlölség,
Megérleli nekem a remény gyümölcsét.

Ha erényed bűnnek vallják,
Kik nem értik lelked dalját:
S leszesz idegen föld útlan bújdosója,
Szerelmem lelkedet a bánattól ójja
S ha sötét börtönnek mélyébe löknének,
Lelkem lenne ott is egyedül csak véled.

De ne várjuk a mi nincsen,
Én szerelmem! drága kincsem!
Boldog jelen környez, boldog jövőnt,
Ne fessünk a falra bántó, epesztő kint.

Álmodj nemes lélek, boldog szabadsággal,
Dalod szálljon fent, mint a szabad madárdal.
Vesd el a gyötrelmet, olyan sötét árny az,
Két karom párnáján álmodozz szelíden,
Míg szerelmem viraszt s puha lombbal árnyaz.

SZÁLL . . . SZÁLL . . . SZÁLL . . .

Száll, száll, száll,
Messze száll a felleg . . .
Vajjon hol pihen meg ?
Addig, addig hajtják
Szél, vihar, azt hiszem :
Tenger habja felett
Elpihen csöndesen . . .

Száll, száll, száll,
Messze száll a lélek . . .
Vajjon hol pihen meg ?
Addig, addig hajtják
Gondok és keservek :
Mig a végtelenben
Csöndesen pihen meg.

J. M.-HEZ.

Egy új ezredévnek küszöbén megállva :
Messze szállong lelkem gondolatvilága.
A mi remény, öröm s melegség van benne :
Szeretném, ha mindaz a hazáé lenne.

Száll... Száll... S megpihen ott, hol gyöngéd anyának
Mosolygó gyermekek minden jót kívánnak ;
A ki viszont őket kebelére vonja
S lelke melegével beczézi, csókolja.

És a boldog férj is, kezeit kitarván,
Lelke égbe száll fel buzgó szív imáján
S így kéri az áldást a családtagokra :
Légy boldog szeretet' kedves rózsabokra !

Az én lelkem is ott mulatoz e képen
S ily szavakra fakad csöndes örömében :
Áld meg Isten e hont, hajnalán ez évnek,
Zengjen határain vidám örömének !

És megáldja Isten, bizonynyal megáldja,
Hogyha oly szeretet él minden családba,
Mint minő titeket övez rózsalánczczal,
Angyali érzéssel, égi boldogsággal !

BÜCSÚJÁRÁS KEVLÁRBA.*

(Heine.)

I.

Néz az anya ablakából ;
Fia fekszik a kórágóban ;
»Körmenet jön, nem óhajtod
Megnézni én Vilmos fiam ?«

Oly beteg vagyok jó anyám,
Hogy semmit se látok, nézek,
Holt Margitomért fáj szívem,
Csak reá gondol e lélek.

»Kelj föl ! Menjünk el Kevlárba !
Vedd a könyvet s olvasódat !
Isten anyja meggyógyítja
Beteg szíved', nagy fájdalmad.«

* E költeményt Heine következő megjegyzéssel kíséri : „Jelen költemény anyaga nem egészen az én tulajdonom. Rajnai hazámra való visszaemlékezésemnek szüleménye. Midőn kis fiú koromban a Francziskánusok kolostorában Düsseldorfban az első oktatást nyerve, ott szótagolni és fogalmazni tanultam, gyakran ültem egy fiú mellett, ki

Zengve zeng a szent zsoltosma,
 Fent lobog a szentelt zászló,
 Köln mellett, a Rajna parton,
 Halad már a processio.

Ér az anya a menethez,
 Mellette van beteg fia
 S zengik együtt karéneken:
 »Üdvöz légy Mária!«

II.

Kevlárban az Isten anyja,
 Fedi drága, fényes öltöny, —
 Sokat kell ma végeznie,
 Elébe ma sok beteg jön.

A szenvedők visznek hozzá
 Áldozati ajándékul
 Formált tagot, kezet, lábat,
 Mit kinyomtak színviaszból.

A ki áldoz viasz kezet:
 Kezén a seb elenyészik
 S lába gyógyul, a ki lábat
 — Áldozni — viaszból készít.

nekem mindig beszélte, hogy őt egyszer anyja magával vitte Kevlárba, ott egy viaszlátát vett s ezt érte áldozván, az ő beteg lába meggyógyult. E fiúval ismét együtt tanultam a gymn. felső osztályaiban és a mint a bölcsészeti Collegiumban Dr. Schallmeyert hallgatva, ismét egymás mellé kerültünk: mosolyogva figyelmeztetett a csodás

A ki mankón ment Kevlárba,
Tánczol most, mint köteltánczos
S kinek ujja egy se volt ép :
Hegedűlni tud az már most.

Vesz az anya viasz-gyertyát
És készít belőle szívet.
»Áldozd ezt a szűz anyának
S meggyógyítja beteg szíved.«

Fogja a fiú a szívet,
Sóhajtva megy a szent képhez,
Szemeiből könny patakszik
S szól, a mint a szíve érez :

»Asszonyok közt, ki vagy áldott,
Oh te tiszta Istenasszony !
Oh te égi szent királyné !
Bánatom neked panaszlom.«

»Ottan laktam jó anyámmal,
Ottan éltünk Köln városban,
A városban, melyben diszlik
Sok száz templom és kápolna.«

elbeszélésre ; hozzátette azonban kissé komolyabban, hogy most az Isten anyjának egy viasz-szívet fog áldozni. Később hallottam, hogy egy szerencsétlen szerelem áldozata lett. Azután eltűnt szemeim elől, valamint emlékeimből is. Az 1819-ik évben, midőn Bonnban tanultam s egyszer a Gode-hegy vidékén a Rajna parton sétáltam, hallottam a távol-

»Szomszédunkban lakott Margit,
Kiszenvedt a drága lélek...
Mária! Fogadd e szívet!
S gyógyítsd meg szívsebem, kérlek!«

»Gyógyítsd meg én beteg szívem
S estve, reggel én imádva,
Ájtatosan esdve zengem:
»Üdvöz légy Mária!«

III.

Beteg fiú és az anyja
Alusznak a kis szobában.
Oda megy az Isten anyja
És belépdél csöndes halkán.

A beteg fülébe hajlik
S szelíd keze egész csendben
Érinti a beteg szívét
S kegymosolylyal visszalebben.

Álmában ezt látta a nő,
— Szemei többet is láttak. —
Majd felébredt szenderéből...
A kutyák künt úgy ugattak.

ból a jól ismert kevlári éneket, melynek ez az elnyújtott refrainje van: „Üdvöz légy Mária!“ És midőn e körmenet közelebb jött, megismertem a búcsúsok között az én régi iskolatársamat öreg anyjával; ez vezette őt; ő azonban igen beteg és sápadtan nézett ki.

Berlin, máj. 16. 1822.

Heine H.

Mereven fekszik a fiú,
Ki van hülve, meg van halva . . .
Halvány arczán rezgve játszik
A reggeli hajnal pirja.

Az anya kulcsolt kezekkel —
Mit érez, maga sem tudja. —
Ájtatosan zengi halkkal :
»Üdvöz légy Mária!«

EMLÉKKÖNYVBE.

M. S.-nek.

I.

Mint szép hazádat védi és takarja,
Vésztől, vihartól Kárpát bérczes karja .
Úgy védje, óvja szép kedélyvilágod
Az Úr! S beváljon minden ideáloed!

II.

A mit Isten egyik kézzel visszavon,
Azt a mással kárpótolja gazdagon!
Ha megfosztott sok örömtől tégedet,
Felruházza drága kincsesel lelkedet.
És a lélek szép világa végtelen,
Légy te bűvár e gyöngygazdag tengeren!

KOSSUTH LAJOS HALÁLAKOR.

Zengjed tárogató szomorú nótádat !
Hadd rezegje még át szívünket a bánat ;
Lelkünkön borongó kínos honfájdalom ! . . .
Nem fedhet be téged a sötét sírhalom,
Nem virág a fejfán, nem koszorúk árja,
Szívünket az újra, meg újra átjárja ! . . .
Haj ! Sok százados bú borong fejünk felett !
S most bánatpoharunk színültig töltve lett !

KOSSUTH LAJOS EMLÉKÉRE.

Intél Atyánk!... És elborúlt felettünk, —
 Mintha leszáll a földre gyászos éj!
 S minő bűnak, kinnak rabja lettünk,
 Ajkunkon a sohaj zokogva kél. —
 Fölsír a föld a nagybánat nyomában,
 Amint búsan lebegnek szárnyai;
 Sír a magyar nép tenger-bánatában,
 Viharrá válnak fájó jajjai!

Meghalt Kossuth!... A Kárpát nyögve reszket,
 Mintha végnapunk hangja volna az!
 Meghalt Kossuth!... S mely vidám rajt eresztett,
 Megfagy bölesőjén a kelő tavasz!
 Egy kinos sohaj a hazának ajka,
 Megtestesült gyász a bús hon maga!...
 Meghalt Kossuth!... Szellő is ezt sohajtja
 S ezt zengi búsan csalogány dala!

Meghalt Kossuth!... Mily drága volt nekünk ő!
 Te tudod, mert te adtad, jó Atyánk!...
 Szent próféta fénynyel jövőnk behintő!
 Megváltó, ki éltét ruházta ránk!

Apostol, ki hogy zászlóját kibontá :
 A nemzet, mint egy óriás, sikra szállt ;
 Agg és gyermek vérét örömmel ontá,
 Megvetve félelmet, sötét halált.

»Egyenlőség, testvériség, szabadság !«
 E három szent szó, Isten szózata,
 Hogy ajkán szétszállt : szerte hullt a rabság
 Testvér-szívet kinzó irtózata !
 És millióknak gerjedő szívére
 Az égi üdv malasztja szállt alá,
 Öröm könnyű hullt e hon szent földjére,
 Hogy a szabad nép azt megcsókolá.

Ajka zendült s szabadságunk csatája
 Erős Titánok bős küzdelme lett ! . . .
 Egy világ bámult Árpád magzatára,
 Egy világ ámult a szent harc felett.
 S midőn északnak ádáz fergetegje
 Reánk zúdítá tigris tengerét :
 Bekiáltott e rémes fergetegbe
 S diadalra vezette nemzetét.

S mi volt nekünk ő, a sötét napokban,
 Midőn az éj leszállt s önkény tiport ? ! . . .
 Élet szellője, mely a bús sírokban
 Életre kelti a halotti port ! . . .

Mint üstökös, bejárta a világot,
 Hogy segítsen bilincsbe vert honán! . . .
 Testvért keres, rokonszívet, barátot,
 Mint egy világot bolygó Julián!

S a merre ajka zendülő varázsa,
 Mint égi tűz, széthinti lángjait :
 Az óriás szív forró dobbanása
 Felrázza a világnak rabjait,
 Szabadság tölti be a nagy világot! . . .
 Varázsszavától döng *Szebasztopol!* . . .
 Népek szívében kelt tavasz-virágot
 S pusztúl a földről a tél, a pokol . . .

És hordta széjjel népe dicsőségét,
 És sírta gyászát messze Albion ;
 Míg e hazában nyögte szenvedését
 Szíve bálványa : a Magyar-Sion :
 Tőle tanult hevülni, lángra gyúlni
 Amerikának szabad gyermeke ;
 Midőn lelkeben látta átvonulni,
 Mint küzdött érte drága nemzete !

Kettős tüzes nyelv volt ajkán az íge,
 Ha alkotott, ha tenni késztetett ;
 Péter-tüzeben lángolt drága szíve,
 Ha feltámadás napját hirdetett.

Lánglelke gyújtott mindenütt világot . . .
Phárosz volt a népek nagy tengerén,
Fényétől a szem mult s jövőbe látott
S hajótöröttek szíven kelt remény ! . . .

S ki ilyen nagy volt az egész világnak,
Nekünk nagyobb . . . Mert ő volt mindenünk ! . . .
Míg jóságai egyenként beválnak :
Megdöbben tőle gyilkos ellenünk !
Tűzoszlopunk volt, hogyha üldözének,
Önéretünk, ha gúny szakadt reánk,
Bátorítónk, szerelme nagy szívének,
Midőn lét és nemlét közt hanyatánk.

Mienk volt lelke minden drága kincse,
Övé volt népe minden bánata ! . . .
Ő lánholt, hogy amazt honára hintse
S szívét vérezze a bús Golgota . . .
És vérezett száműzetés keresztjén,
Szakgatta szívét a honfájdalom ;
Míg lelke küzd egy szent, egy drága eszmén :
Hogyan tehesse boldoggá a hont.

És népe, bár nyög tenger buba veszve
S bár a vész hullám mind feljebb dagad :
Érzi, hogy nincsen még reménye veszve
S szíven kesergő, hívó dal fakad ! . . .

S míg a bús ének a hazát bejárja
 S a honfi szíveken általrezeg :
 A beteg honnak tenger bánatára,
 Gyógybalzsamként hull a szent >üzenet<.

S bár idegen hon tenger bánatában
 Epeszti szívét gyilkos fájdalom :
 Lelke hozzánk száll szellők sohajában
 S nevétől zeng itt róna, bércz, halom. —
 Szívünk betölti éltető erővel,
 Vigasztalással, mint a jó apa,
 Ki együtt érez drága gyermekével,
 Ha rája gyilkos bánat támada.

Értünk lángol, miattunk vérzik kéble,
 Ébren virraszt a nemzet álmain
 S a hon szívének verését figyelve,
 Gondjában elfér a nagy és kicsiny !
 Lelke itt lobog, egyre itt világít.
 Mindent látó szem a nemzet felett.
 Örül, há itt a művészet virágozik,
 Vagy az iparnak fejlődése lett.

De lángpallossal üldözi a gyáva
 Időnek romlott léha gyermekét ;
 Villámokat szór arra, a ki árva
 Honának elárulja érdekét . . .

Biztat, ha félsz és ostromol, ha tévedsz,
 Önzés, ha elfog s közöny porba von :
 Igézőn szól a nemzet nagy szívéhez
 S büszkén felérez szózatán a hon.

És a míg él, úgy tetszik, mintha itten
 Közöttünk ülne szent bizalmasunk,
 És szólna hozzánk nyájasan, meghíttén,
 És mi nagy lelkettükre olvasunk. —
 Vagy mintha ajka szent profetiája
 Átrezegné a végtelen jövőt
 S mintha lelkének szent áldása szállna
 Hazánkra az új ezredév előtt.

S midőn nem bírva a nehéz keresztet,
 Életére tör a sötét halál :
 Szívünkön a bú kinja általreszket,
 Istenhez egy nép szent imája száll :
»Ne, oh nagy ég ! Ne vedd el jó atyánkat !«
Térden könyörgünk ... Oh, mind hasztalan !
 Nem hallgatá meg a nagy ég imánkat ! ...
 Jött a gyilkos hír : *»Vége ! Vége van ! ...«*

... Remegj te föld ... Megráz nagypéntek gyásza !
 Öltözködjél napgyász felhőibe,
 Borúl az égre ajkunk bús fohásza,
 Lelkünket kintenger borítsa be !

Sírij nemzetem, a bús kétségek árján,
Patakként ontsad fájó könyeid !
Mehalt apánk s mi itt maradtunk árván !
Reményünk törve, törve már a hit !

Volt, a ki eddig gyászodat viselte
És elhordozta fájó sebeid !
Ki nagy lelkével lelked felemelte
S biztatva a Nébó hegyére vitt,
Eddig te zengted biztató ajakkal :
»Ne sírij Kossuth ! Szabad lessz még a hon !«
Most, hogy te sírsz, nincs a ki megvigasztal,
Az ő halála mindent gyászba von !

De nem ! . . . Nézzétek, a szent drága hamvak
Közelednek a honi föld felé !
Szívünk dobog ! . . . Itt lesz nyúgalma annak,
Ki életét a honnak szentelé !
Még hamvaiddnak is van küldetése,
Szentebb lesz áldott szívetől e föld,
Szent lánggra gyúl a nemzet érverése,
Hitet, reményt szívünkben újra költ.

Temetés van ! Oh nagy nap e hazában,
Fájdalmas nap, de nem vigasztalan ! . . .
Szívünk keserg még tépő bánatában,
De könyeink ne öntsük hasztalan ! . . .

A megváltóknak sorsa : bú-keresztje ;
De sírjokon az élet fénye kél !
A koporsóból föltámad az eszme !
Bízzál hát népem ! Bízzál és remélj ! . . .

Hazám költői ! átható dalokban
Zengjétek a dicsőnek jellemét !
Ígétek égjen messze századokban,
Mint csillagsúgár, oszlatván az éjt.
Mint drága gyémánt, mely setétbe csillog,
Mint szikla : törhetetlen jelleme !
Hazánk egéről oh te drága csillag !
Soha örökké, oh ne tűnj te le !

Anya ! E drága csillagra mutass te,
Ha gyermeked gyöngéden oktatód !
Hogy úgy szeresse, a mint ő szerette
E drága hont, serdülő magzatod ! . . .
Ifjú ! hevülj e nagy szív égő lángján,
Kossuthra függeszd hő tekinteted ! . . .
S te haldokló agg ! a halotti párnán,
Kossuth nevével áldd meg gyermeked !

Muzsa ! A napnak lángsugariból font
Koszorúba véd a dicső nevét,
Mely népek éltén fényes forduló pont ;
Ezzel ékítsd honunk történetét ! . . .

Hadd ragyogja be e fényes, dicső nap
 Új ezredévünk titkos fátyolát,
 Mint áttöri a fényben felkelő nap
 A sötét felhők zord borulatát!

Szent idvezültünk! Oh jer és derítsd fel
 Érted kesergő gyászunk éjjelét!
 Edzd meg lelkünket törhetetlen hittel;
 Nézd! itt minden szív s lélek a tiéd!
 Míg sirodon borongva könyet ejtünk:
 Sugd meg nekünk nagy lelked álmait!...
 Te megváltottál, mi el nem felejtünk!
 Jer! aranyozd meg néped napjait!

Hiszen te élsz! Neked halál nem árthat!
 Csak lelked fénylő szárnyát áldja meg,
 Hogy légy ébresztő fénye rab hazánkknak,
 S milliókra hintsd szét kincseidet!
 Hogy lángszerelmed messzebb áradozzon
 És összeköthesd milliók szívét!
 Hogy a szabadság dús virágot hozzon
 S e föld megülje testvér-ünnepét!

Szent Istenünk! Népek hatalmas atyja!
 Igazságodban vetjük horgonyunk!
 Te, kinek kezéd az időt forgatja!
 Oh, tedd boldoggá drága szent honunk!

Ápold szívünkben a forró szerelmet,
Hazánk szerelmét ápold igazán !
Hogy úgy csünghessünk, mint anyán a gyermek,
E vérrel szentelt drága, szent hazán !

GRÓF DEGENFELD IMRE EMLÉKEZETE.

Mosolyga fent az ég derűje szépen,
 Kedves jövődöt hírdetett nekünk!...
 Midőn egyszerre, oly igen setéten,
 Leszállt az éj... Ah! fénynapunk letűnt!...
 Gyász vett körül, siralmas, mozdulatlan,
 Kétségbeejtő, el nem mondható!...
Degenfeld meghalt! Oh e bús szavakban
 Villám sújtott le, szíveig ható!...
 Napunk letűnt s mi állunk megkövülve!...
 Ah! lesz-e más?! Ah! lesz-e más kivüle?!...

De hát ki volt ő? Hogy halála híren
 Lelkünk megrendült, szívünk megfagyott!...
 Tán a dicsőségvágy emésztve szívéen, —
 Fent, a hiúság polczán ragyogott?...
 Vagy könyvet írt a bölcsesség kövéről?...
 Vagy népek sorsát intézé keze?!...
 Babérral tért meg a csaták tüzéből?...
 S érdemrendektől csillogott melle?...
 Nem itt találhatsz a dicső nyomára!
 Más volt az ő szerelme, koronája.

Nem írt könyvet! Élte volt nyitott könyv,
 Melyet sziklába véshet fel Klió,
 Minden betűje értékes, igaz gyöngy,
 Melyet bámulni: élv! Követni: jó! —
 A fegyver, melynek hódolt a természet
 S az emberszív: *törhetlen jelleme!*
 Szírt volt ez, melyen megtörték a vészek,
 Melynek nem állhat semmi ellene...
 Ő munkált csöndben, munkált szakadatlan
 S feldicsőült a boldog öntudatban...

... Oh égi ihlet! Hasd meg gyöngé lantom!
 Hogy méltón zengjem a nemes szívet,
 A melynek lángja áttör a sírbolton,
 Ámbár maga már oly régen hideg...
 Add vissza sír! a dicső *honleánynak*,
 Add vissza még alakját, kellemét, —
 Ki megteremté a *megboldogultnak*.
 Felejthetetlen drága édenét...
 S a gyászon áttör egy fényes szövétnek,
 Mint gyöngyfüzér alóla szemfedélnek.

Oh, mily boldog volt a családi hajlék!...
 — Fölötte áldást hint a jó anya —
 Bent rózsaajkak nevetése zajlék,
 Az apa szíve kéjtől dobbana...
 ... De átcsapott a termeken a *jajszó*:
 »A haza lángban!« »Hősök vére foly!«

S hijába a szó, a gyöngéd, marasztó !
 Az ajkakon megfagy öröm, mosoly . . .
 Ő odaáll a küzdelem terére
 S a nő — bár fájva — büszke volt nevére ! . . .

Aztán borúba tünt a láng sugára,
 Mely a szabadság napját hirdeté !
 A felmosolygó remény tavaszára
 Hófergeteg tört, mely eltemeté ! . . .
 Vészkiáltástól rengett a sötét föld !
 Vérpadra vonva a félistenek !
 A börtönök fájó, sötét öléből
 Sohajtás kél és lánczok csörgenek . . .
 Dicsőnk is ott áll . . . Már a »pálcza törve« ! . . .
 Reáeszűl a *vad hiéna* körme ! . . .

De a szelíd őrangyal ott se gyöngé,
 Mindenható szerelme fölriad . . .
 És esdekel, magát alázva, törve,
 Annak, kinek máskor *jó szót sem ad* !
 Szívén gyűlölet, megvetés *iránta* !
 Máskor szemétől futna a *bitor* !
 De most . . . De most ! Szerelme, lelketársa ! . . .
 Szemében a bánatnak könnyje forr ! . . .
 S szorongva borúl lábához az önkény,
 Oh, hála lengjen sirodon, dicső lény !

De a gyász nőtt és egyre súlyosabb lett
 A lelket szakgató honfájdalom!...
 A szabadságnak temetője mellett
 Fölsírt a jajszó: »elveszett a hon«!...
 Sohajba tördelt az ajk szent imája,
 Önsíráját ásta a kétségbesés!
 Volt, kinek szívét önön gyilka járta!...
 Volt, kinek lelkét tépte örülés!...
 De ő, *dicsőnk*, nem veszté lelke fényét,
 A *hit* magasba tűzte fei reményét!

Midőn sokan a vészben összetörve...
 Ő akkor volt nagy, akkor volt erős. —
 Míg lelkét tépte honbú lánczos örve,
 Tekintsétek meg: mit művelt e hős?!...
 Ő nem rettent meg a végzet csapásán...
 Mint ama bátor lelkű *római*,
 Ki visszament, — míg társa vérze kardján, —
 Szegény beteg honát gyógyítani!...
 S munkára pezsdült... Nemes lelke vitte,
 Buzdítva tettel, példával hevítve...

Küzdött serényen, a zászlót kitűzte
 S termékenyült az elpusztult ugar!
 Sok, ki addig hiú unalmát űzte,
 Lelkes szavára lett *munkás magyar*!
 Nyomán oáz kelt a vad sivatagból,
 Buzát növelt a süppedő mocsár,

Kincstermő bányát alkotott azokból,
 Hol bibicz költött s pusztított az ár!...
 Igazat adunk lelkes jelszavadnak:
 »Csak gazdag ország mondható: szabadnak!«

Majd fölkereste ott ekéje mellett,
 Mint Cincinnatust, — a közbizalom. —
 Nehéz időkben aczéljellem kellett,
 Hogy meg ne ingjon »a magyar Sion!«
 S ő ottan állt őrt, mint az Úr felkentje,
 Szilárdan, mint Pharos a tengeren,
 Haborlatok közt hajónkat vezetve,
 Szívét nem verte gyáva félelem...
 Bízott az Úrban rendületlen hittel
 S bennünket csöndes kikötőbe vitt el.

Miket művelt ő! Nagy munkái sorját
 Nem bírja lantom végig zengeni,
 De mindenütt áldás fakadt a hol járt
 S nevét annyi nagy emlék hirdeti!...
 Szól s díszes templom épül a Muzsáknak,
 Körülkarolja ékes *Tempe-völgy!*
 Derék alakja jó »Vitéz Mihálynak«,
 Szavára újra délcegz testet ölt!...
 S midőn az ármány tört e szent Sionra,
 Mint erős czédrus, a vihart felfogta.

Istent s hazáját a nagy így szerette !
Nem a hiuság s dicsvágy kedvéért ;
Ha áldozatját az oltárho' vitte :
Nemes tetteért nem kívánt babért !
Míg mások czégért tettek sípolással :
Ő zajtalanúl, csöndben alkotott ;
Hol kellett tettel, hol kellett tanácscsal,
Előbb vivé mind a szépet, nagyot !
Míg jó szivétől felmosolyg sok árva,
Bő hamvat hint hitre, tudományra.

Oh ti ! kikre a fényes születésnek
Esélye osztott ékes koronát,
Kövessétek az elpihent dicsőnek
Lelkes példáját, fényes, nyomdokát !
Istent, hazát miként ő, úgy szeretve,
Munkáitokban fölvirül a hon,
Hiú dicsőség bálványát levetve :
Jólét virül a puszta halmokon . . .
Igy összeforrva zúdúlhat az ellen,
Messze megtörik a hű honfi keblen.

»Leesett fejünk ékes koronája !«
Kidőlt közülünk a nemes alak !
Ki lép, oh ki lép a dicső nyomába ?
Lelkünk megrendül e nagy gyász alatt !
Min veszteségünk nem csekélyebb annál,
Mely a családra gyászosan borúl ;

Az életoltó sötét sírhalomnál
 Könyzaporunk peregre összehúll.
 Együtt kesergünk oszlopunk kidóltén,
 Napunk lehunyván, reményünk letüntén!

De nem! Hiszen mi a dicsőt emelte:
 A nemesebb rész él és hat tovább!
 Tettre hevítő, bátorító lelke
 Elhagyta a sírt, el porsátorát.
 Kövessük ezt, szívünket hassa által,
 Miként eddig, vezérlő szelleme!
 S bár a kihűlt szív fedve sírvirággal,
 Mi tovább is együtt keljünk vele. —
 Kegyelve szívünk, emlékét bevésve:
 Ott legyen annak áldott pihenése.

Példája gyújtson! Csüggedés ne bántsa
 Szívünk előre küzdő lángjait!
 Ha megszűnt is nagy szíve dobbanása,
 Mi őt vezérlé: itt van még a *hit*! . . .
 Hitben, erény s reményben összeforrva,
 Föl a zászlót! A munka zászlaját!
 Az eszme nem húll, nem vegyül a porba,
 De fent ragyog vezéresillag gyanánt!
 Az enyészettől csak a gyáva féljen,
 A bátor — mint ő — küzdjön és reméljen!

V. M.-HOZ.*

Holló szárnyakon jön a bánat,
A boldogság csicseregve száll,
Ezt nem gyorsítja jókívánat,
Intésre amaz meg nem áll.

Egy kéz van csak: a »láthatatlan«,
Mely életsorsunk vezet,
Mely fényre fényt halmoz a napban
S a tenger habját rengeti . . .

Talán, ha ennek zsámolyánál
Alázva kulcsolunk kezét:
A veszélyek habtorlatánál,
Veszély nélkül által vezet ?!

Szívem előtte megalázom
Naponként s buzgón kérem őt,
Hogy nyissa meg szabadulásom
És legyen sorsom kedvezőbb !

* Szerzőnek legutolsó műve.

Ha meghallgat, dicsérem nyilván,
Nagy jóságát magasztalom ;
Ha eltaszit, bükönyt sírván,
Eltölt egy csöndes fájdalom.

S megadással hordom keresztet,
Nálam szenvedett annyi jobb ! . . .
Krisztus elhunyt kínos keresztet,
Nyomort szenvedve sira Jób.

Csak elébb menjen a közérdek,
Csak boldoguljon nemzetem,
Remegve hajtok fejet, térdet,
Előtted bölcs, jó Istenem ! . . .

Indúlj te is nyugalmas szívvel
Az év göröngyös ösvényén,
Áldjon meg az ég ilyen hittel
S a hegy indul meg erején ! . . .

Az Isten megtart ! Országában
Egy porszemecske sem vesz el ;
A végtelenség fénylakában :
Új ég, új élet vár s ölel ! . . .

(1896. jan. 1. Nyiregyháza.)

GÁLYARABOK.*

Opera.

I-ső FELVONÁS.

(Töredék.)

* Szerzőnek halála előtt néhány nappal írott műve,
mely Budapesten illetékes helyen bemutatattván, kedvező
bírálatban részesült.

S Z E M É L Y E K :

Szelepcsényi, érsek, törvényszéki elnök.

Széchenyi, püspök	}	törvényszéki bírók.
Gróf Forgách Ádám		
Zichy István		
4-ik		
5-ik		

Vádló.

Jegyző.

Sélyei	}	gályarabok.
Harsányi		
Bátorkeszi		

Sélyeiné.

Róza, leánya, Bátorkeszi jegyese.

Suhajda, szombathelyi renegát.

Ruyter, admirál.

1-ső	}	tengerésztiszt.
2-ik		

Tengerész kapitány, Ruyter hajóján.

Gályarabok, tengerészek, matrózok, testőrök, polgárok, polgárnők, leányok.

I. FELVONÁS.

Történeti hely : Pozsony.

A színpad baloldalán törvényszéki terem, háttérén ajtóval, emelvényen asztallal, rajta a törvénykezés régi felszerelései. Jobb oldalán téres előszoba, melyből nagy széles szárnyas ajtó nyílik a törvénykezési terembe. (Minő kilátással, az már lehet tetszés szerint.)

1. JELENET.

A felidézett hitvallók. Az előtérben : Harsányi, Sélyei püspökök. Később Suhajda.

Harsányi : Miért idéztek törvényszék elébe ?

Mi vár reánk ?

Sélyei : Egy új erőszak, új üldöztetés,
Új törvetés ez, hitvány cselszövés,
Nagyszombat réme még meg sem pihent,
Már gyilkot ellenünkbe újra fent. —
Az ármány titkon fonja szálait,
Próbára tesz, hogy mily erős a hit,
Az Úr szerelme keblünk rejtekén !
Még nincs ürítve a gyászos pohár
Fenekig. — Ránk új, kínos próba vár. . .

Kar : Oh, szánd meg Isten a te népedet,
Hitért, honért, mely annyit szenvedett.

Suhajda : (Hízelegve közelit feléjük.)
Minő borongás bántja lelketek ?
Bús szemetekben mily villám ragyog ?
Jó uraim, én szánlak bennetek !
Elvesztek, hogy ha meg nem hajlotok.
Tűzzel és vassal üldöz a király,
Rátok halál, vagy börtön éje vár.

Harsányi : (Suhajdához.)
Ismerlek Judás !

Sélyei : (Suhajdához.)
Ne kísérts sátán, fogd meg nyelvedet !
Ha te elvesztéd hitvány lelkedet,
A kárhozatba sülyedj el magad :
Az Úr szolgálait üdvözülni hadd !

Kar : A kárhozatba sülyedj el magad,
Az Úr szolgálait üdvözülni hadd !

Suhajda : Itt tudja minden,
Mi vár reátok ?
Ha hitetekben
Szentül megálltok.
Hijába vár majd
A kedves család,
Hijába várnak
Könnyező anyák !

Gyermekeitek
Éhezve, fázva
Szélednek el majd
Porig alázva.

Sélyei : Te felvevéd már a vérdíjt, mehetsz !
Ne kísértsd az Urat, velünk van ő.
Hitünk szent és azt nem hagyjuk mi el,
Bármit hozzon is a sötét jövő.

Kar : Hitünk szent és azt nem hagyjuk mi el,
Bármit hozzon is a sötét jövő.

Harsányi)
Sélyei) kezet fogva, baljokat esküre emelve.
Halld meg fogadásunk, mit néked ajánlva,
Elődbe teszük le örök kegyelem !
Hitünkbe megállunk, bár jöjjön erőszak,
Szakadjon reánk bármily gyilkos elem.
Végezd el erődöt erőtlenségben,
Miként elvégezted te minden időben. Ámen.

Suhajda : (távoztában fenyegetve.)
Jól van, nyakatok majd hajlítani segítetek,
Poharaitokba ürmöt én vegyítetek. (el.)

(Harsányi és Sélyei a hitvallókhoz lépnek.)

Sélyei : Testvéreim ! sötét órák közelgenek,
Reánk martírság golgotája vár,
De bízzatok ! Az Úr oltalma vélünk,
Nem hagyja el, ki rendületlen áll.

Mi hívunk most, az Úrnak szent nevére
 Esküdjetek ! Esküdjetek !
 Hogy szívetek
 Sem ígéret, sem csábítás,
 Sem erőszak, sem semmi más
 Erő nem rontja meg,
 Megálltok, mint a szirt,
 Ha hab támadja meg.

Hítvallók kara: Esküszünk az égre,
 Krisztus szent nevére,
 Hogy el nem hagyjuk egyházunk hitét !
 Apáink vérzettek,
 Kint, halált szenvedtek,
 A harcmezőkön küzdöttek ezért !
 Szeretni ez tanít
 Istent, embert, hazát,
 Földön boldogságot,
 Égben üdvöt ez ad.
 Taníts meg tőrni Istenünk,
 Szenvedésinkben légy velünk !

2. JELENET.

Sélyeiné, Róza, előbbiek.

Sélyeiné, Róza örömsikoltással Sélyeinek kéblére
 borúlnak, mialatt Bátorkeszi a csoportból előlép.

Bátorkeszi: Oh boldog Isten, mért küldéd ide
 E gyöngé nőket, hogy szívünk kemény

Aczélán átfolylyanak könnyeik
S gyöngévé tegyen földi érzemény?

(Sélyeihez.)

Ébredj vezérünk ! Nincsen most idő
A földi érzés árján ringanod !
Az Úr mondotta : »Kövess engemet !«
S az Úr parancsa szent, te jól tudod !

Sélyei : (kibontakozva, meghatottan.)

Nóm és gyermekem !
Hogyan jövétek s mért e pillanatban,
Midőn az Úr ily nagy próbára hív ?

Róza

Sélyeiné

} duettben.

Sötét képek verék fel álmainkat,
Mi mindaketten egyet álmodánk !
Láttuk, midőn a vad poroszlók
Bilincsbe vertek
S ti oly szomorún néztetek reánk. —
Aztán sötét börtönbe dobtanak,
Aztán hajtottak, mint a barmokat,
Járatlan úton, hol vérvnyomok
Jelezték kínos, terhes útatok . . .
Aztán még borzasztóbbra vált a kép,
Vihar dühöngött, beborúlt az ég
S ti egy nehéz gályára szálltatok,
Melyet dühöngő hullám csapkodott,
Ősz fűrtitek a szél zilálta

S ti a magasba s mélybe hányva
 Zengtétek a haldoklók énekét!...
 Ah, összeborzaszt, megfagyaszt e kép!...
 S mi sieténk, hogy még egyszer lássunk,
 Lássunk s azután veletek meghaljunk.

(Sélyeiné férjének, Róza Bátorkeszinek keblére omlik.)

Kar : Ösz fürtitek a szél zilálta
 S ti a magasba s mélybe hányva
 Zengtétek a haldoklók énekét!
 Ah! összeborzaszt, megfagyaszt e kép!...
 S mi sieténk, hogy még egyszer lássunk,
 Lássunk s azután veletek meghaljunk.

Sélyei) Oh nő, nagy a te szerelmed!

Bátorkeszi) Most menjetek,
 E kép nem nektek való.

3. JELENET.

(Hajdúk, előbbiek.) Poroszlók jönnek, a nőket eltávolítják és kikisérik.

<i>Sélyeiné</i>	}	kar	Isten veled! Isten veled! Az ég kísérje útatok!
<i>Róza</i>			
<i>Sélyei</i>			
<i>Bátorkeszi</i>			

(A nők könnyezve el.)

Az összes kar ismétli : Isten veled! Isten veled!
 Az ég kísérje útatok!

1. Hajdú : Most csend legyen, a törvényszék íté!...

4. JELENET.

Az előszobában levők. A törvényszéki teremben elfoglalják helyeiket. Szelepcsényi érsek elnök jobbján Széchenyi György püspök, 3-ik, 4-ik bíró, balján a jegyző, gróf Forgách Ádám és Zichy István bírák. Asztal végén a vádló; mialatt az előszobában a hitvallók halk zsolozsmája hallik, mely a bíróság énekével zeneileg harmoniába olvad. (Míg a bírák elhelyezkednek)

Hitv. kara : Alázatos szívvel könyörgünk
Előtted jó Atyánk,
Oh! ne hagyd el szent ügyünk
Midőn az ellen tör reánk.

Szelepcsényi : Itt vannak ők, az összeesküvők,
Itéljetez felettök.

Vádló : A király életére törtek.

Széchenyi : Irtóztató.

Bírák kara : Irtóztató.

Vádló : A hont eladták a töröknek.

Széchenyi : Börtönbe velők!

Bírák kara : Börtönbe velők!

Hitv. kara : Oh igazságos Isten! aki vagy,
Te paizsodat ragadd elő,
A mi oltalmunkra állj elő.

Vádló : Feldúlták az ország nyugalma,
Vérrel hinték a hon határait.

Bírák kara : Halál fejökre. Vesszenek!

Hitv. kara : Te vagy reménységünk kőszála,
Csak benned bízik a mi lelkünk.

Forgách : A vád túlzott.

Hitv. kara : Könyörgésünket halld meg Isten !

Zichy : Az összeesküvésnek nincs nyoma,

Más bűnök nincs, csak hogy eretnekek.

Hitv. kara : Óvd meg hazánkat minden nagy
[veszélytől.

Széchenyi : Ha több nem volna is, ez egy elég,
Hogy vesszenek. Halált reájok !

Zichy : Én indítványozom felmentésöket.

Forgách : Mentessenek fel, én is azt kívánom.

Hitv. kara : Te benned bízunk, meg ne szégye-
[nüljünk,

Őrizd gyarló szolgálóid életét !

Szelepcsényi : Nincs is halálról itt szó, jó urak !

De legkeményebb ítélet legyen,

Mit most kimondunk,

Hogy kemény nyakuk

Megtörjék az ítélet súly alatt.

A vész rohanva terjed,

Külföldön az eretnekek

Száma nő, mint az ár.

Ürügy csak ez, hogy vissza kény-
[szerítsük

Öket, az egyház áldó kebelére.

Birák kara : Ám legyen.

Szelepcsényi : Az ítélet : fej-, jószág-, becsület-
[vesztés !

Ki megtér, annak kegyelem !

5. JELENET.

Hajdúk a törvényszék ajtaját feltárják, a hitvallók a törvényterembe lépnek.

Szelepcsényi: Halljátok meg az ítéletet:
 Fejét, jószágát és becsületét
 Veszti minden összeesküvő,
 Ki a királynak életére tör,
 Ti ezt tevén, vegyétek sorsotok!

Hitv. kara: Mily rágalom, mily vakmerő ha-
 [zugság,
 Hogy mi királyunk ellen vétkeznék.
 Hazánk, királyunk s ösi alkotmányunk,
 Ha szólít, érte bátran síkra szállunk
 És lelkesedve ontunk érte vért.

Szelepcsényi: Ha hívek vagytok a dicső királyhoz,
 Áldozzátok fel érte hitetek,
 A tévelygő eretnek tudományt,
 Mit a szent anya rég elátkozott,
 Mit a király is megvet és gyűlöl.

Hitv. kara: A lelkiismeretnek dolga ez,
 Hol Isten szól az ember lelkihez!
 Hitünk ne kérjed! Oh ne kényszeríts!
 Judás szerepre és az istenit
 Hatalmi kézzel meg ne tépd soha,
 Mert utólér a végzet ostora.
 Hitünk erős, mint gránit szikra száll,
 Ezt el nem adjuk, inkább a halál!

Szelepcsényi: Hát vesszettek! Poroszlók, lán-
[czokat!
Bilincsbe őket! Börtönbe velök!

(A törvényszék eltávozik. A hajdúk bilincseket hoznak, míg azokat felrakják):

Hitv. kara: Az Isten a mi reménységünk,
Midőn reánk tör ellenségünk.
Minden háborúságunkban,
Megtart erős hatalmában.
Azért a mi szívünk nem félne,
Ha az egész föld megrendülne,
A hegyek megrázkódnának
S a tengerbe omlanának. (XLVI. zsoltár.

(A hajdúk a hátulsó ajtón elhúrczolják őket.)

6. JELENET.

(Sélyeiné, Róza, később Suhajda, Sélyeiné, Róza sietve jönnek.)

Sélyeiné: Elvitték őket! Oh hova legyünk?

Róza: Egy ember mondta, vasban távoznak
S börtönbe vitték őket: Oh nagy ég!

(Anyja keblére borúlva.)

Ah, megszakad a szívem.
Megőrülök! Csak még egyszer
Láthatnám arcukat!

(Egymásra borúlva zokognak.)

Suhajda : (jó) Hijában, gyöngé nemberek,
 Hijában fájó könnyetek.
 Ma börtön, holnap vérpadok,
 Vagy gályarabság! . . .
 Szánom sorsotok.

(Sélyeiné, Róza az iszonyat kifejezésével vadúl Suhajdára tekintenek.)

Suhajda : (félre) Mily angyalarczok! . . .
 Fogadjátok el segítségemet!
 Talán valamit még tehetnék.

Sélyeiné : Ki vagy te ember? Én nem kérdezem
 A füldeklő egy szalmaszálhoz is nyúl.
 Úgy áldjon Isten, a mint jót akarsz,
 Úgy áldjon földön és a síron is túl.

Suhajda : Menjünk!

Róza : Nem addig innen, míg szent esküvés
 Nem köt le minket édes jó anyám!
 Itt, hol a balsors utól érte őket,
 Itt esküdjünk meg híven, igazán,
 Hogy értök élünk, vagy értök halunk meg,
 Értök áldozzuk napunk s éjeinket!

Sélyeiné }
Róza } (mélyen megindúlva.)

Szent esküvésünk oh vedd kedvesen,
 Tekints leányaidra kegyelmesen
 Igazságnak védője,
 Ártatlanoknak pajzsa,

Kevélyek üldözője,
Gyöngék bátorítója :
Reményt, reményt szívünkbe jó Atyánk,
Lelked vezérlő fényét küldd le ránk !

(Kifelé indulnak.)

Suhajda : (félre) Hogy megbűvölt e bánatos Syrén !

(Mindnyájan el.)

A függöny legördül.



(A szerzői jog fenntartása mellett.)

T A R T A L O M.

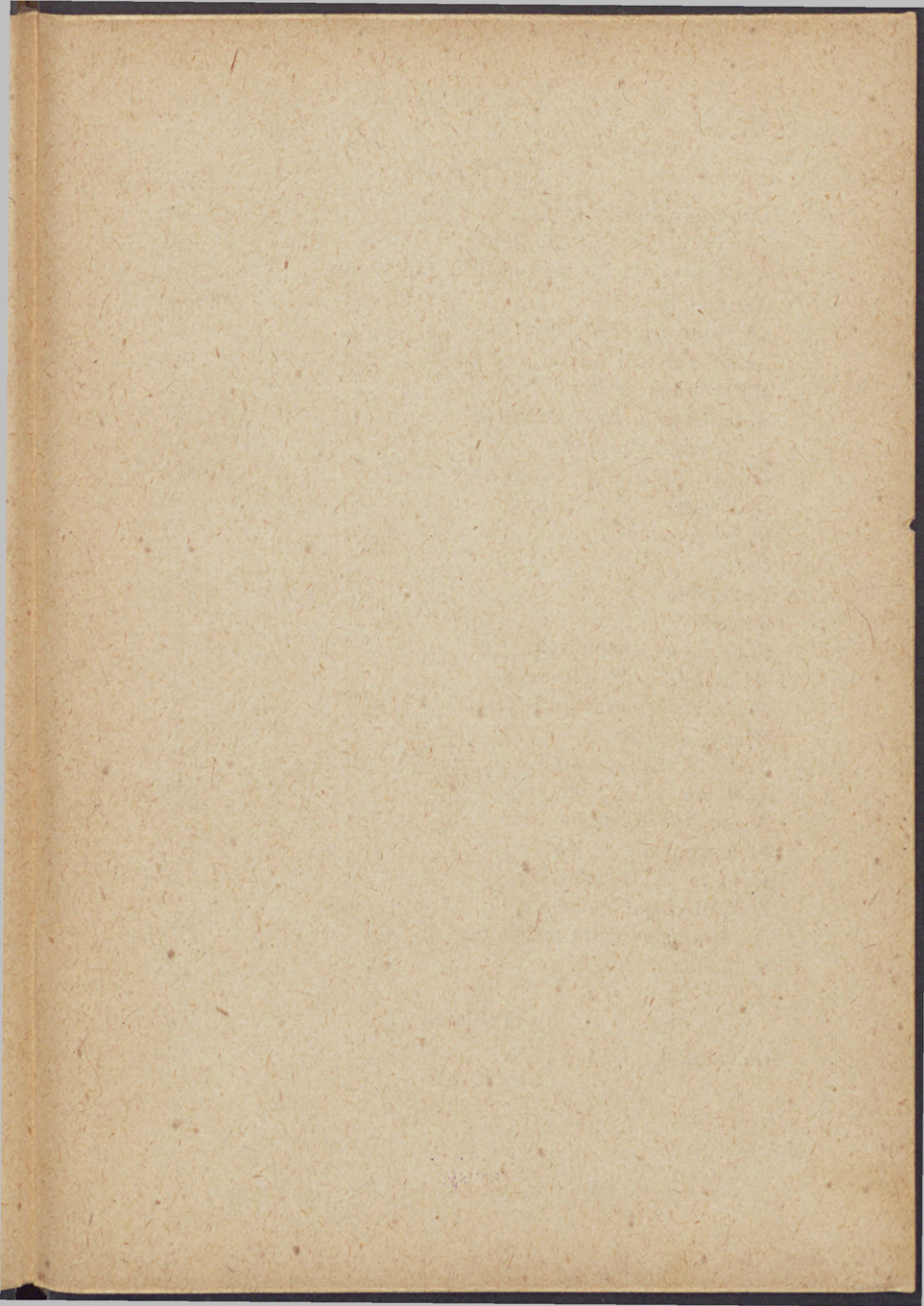
	Lap.
A mélyen tisztelt olvasóhoz	V.
Lukács Ödön életrajza	VII.
Márczius 15.	2.
Tavaszi pompázik	6.
Magános hajlék	8.
Emlékkönyvbe (I. II.)	9.
Emlékezés	10.
Jókai Mórhoz	11.
Emlékkönyvbe	12.
R. A. zongora művésznő emlékkönyvébe	13.
D. Ilma emlékkönyvébe	15.
Ilonkához	17.
Ilonkához	19.
A kik itt nyugosztok	21.
Emlékezések	22.
Régi dalaimból	28.
Fenyves alatt	30.
Kardos K. A. emlékkönyvébe	33.
Karácsony reggelén	35.
Egy fiatal költőnőhöz	37.
Máramarosban	40.
Emlékkönyvbe	43.
Régen, régen láttalak már	44.
Dalok (I. II. III.)	45—46.
Télben	47.

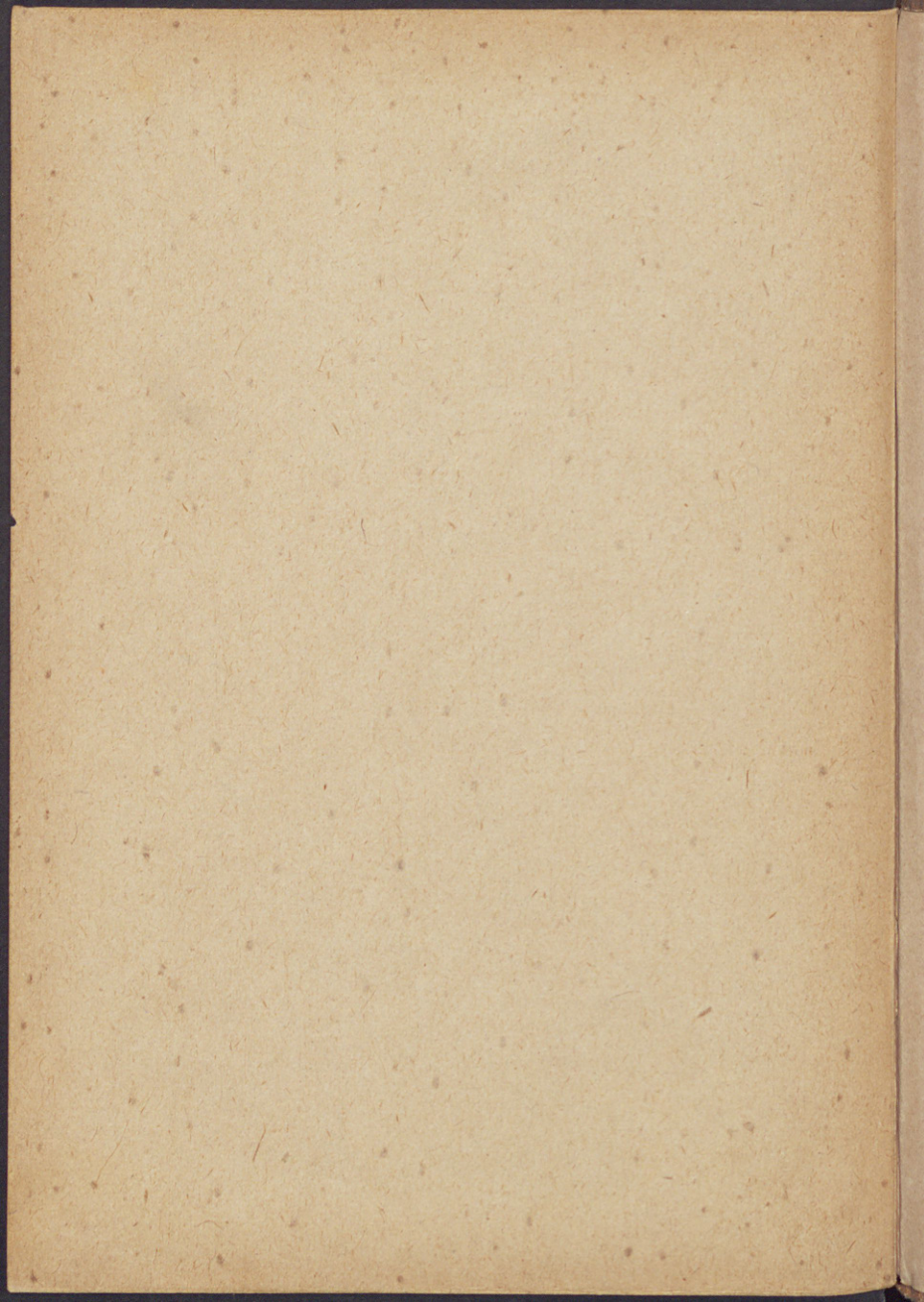
	Lap.
Ujévi üdvözetek (I. II.)	49—50.
" " (I. II. III.)	51—53.
A sáros-pataki ifjúság önképző társulatához . . .	54.
Dalok (I. II.)	59—60.
Egy asszony emlékkönyvébe	61.
Anikó (ballada)	62.
Mik voltunk egykor	65.
Korunknak a divat szeszélye	68.
R. A. emlékkönyvébe	69.
Dalok (I. II.)	71—72.
Diák csín	73.
És mégis élnek	85.
Ősszel	88.
Temetőben	89.
Kornélia	91.
F. T. K. emlékkönyvébe	100.
Te nyitottad fel lelkemnek	102.
Mig a lélek messzeszárnyal	103.
Boldog vagyok	104.
Száll . . . száll . . . száll	107.
J. M.-hez	108.
Búcsújárás Kevlárba	109.
Emlékkönyvbe (I. II.)	114.
Kossuth Lajos halálakor	115.
Kossuth Lajos emlékére	116.
Gr. Degenfeld Imre emlékezete	126.
V. M.-hoz	133.
* Toldalék.	
Gályarabok	137.

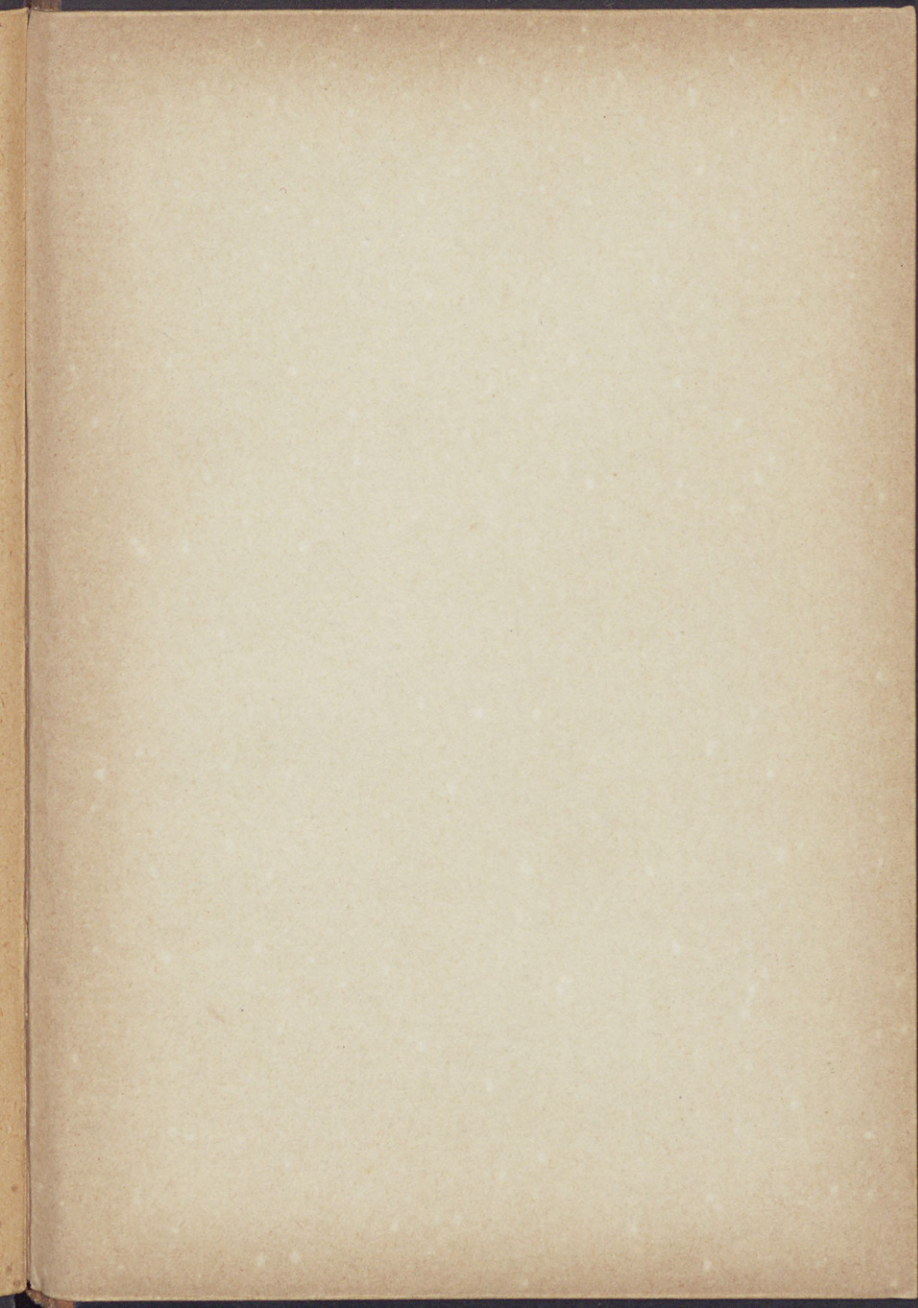
DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR

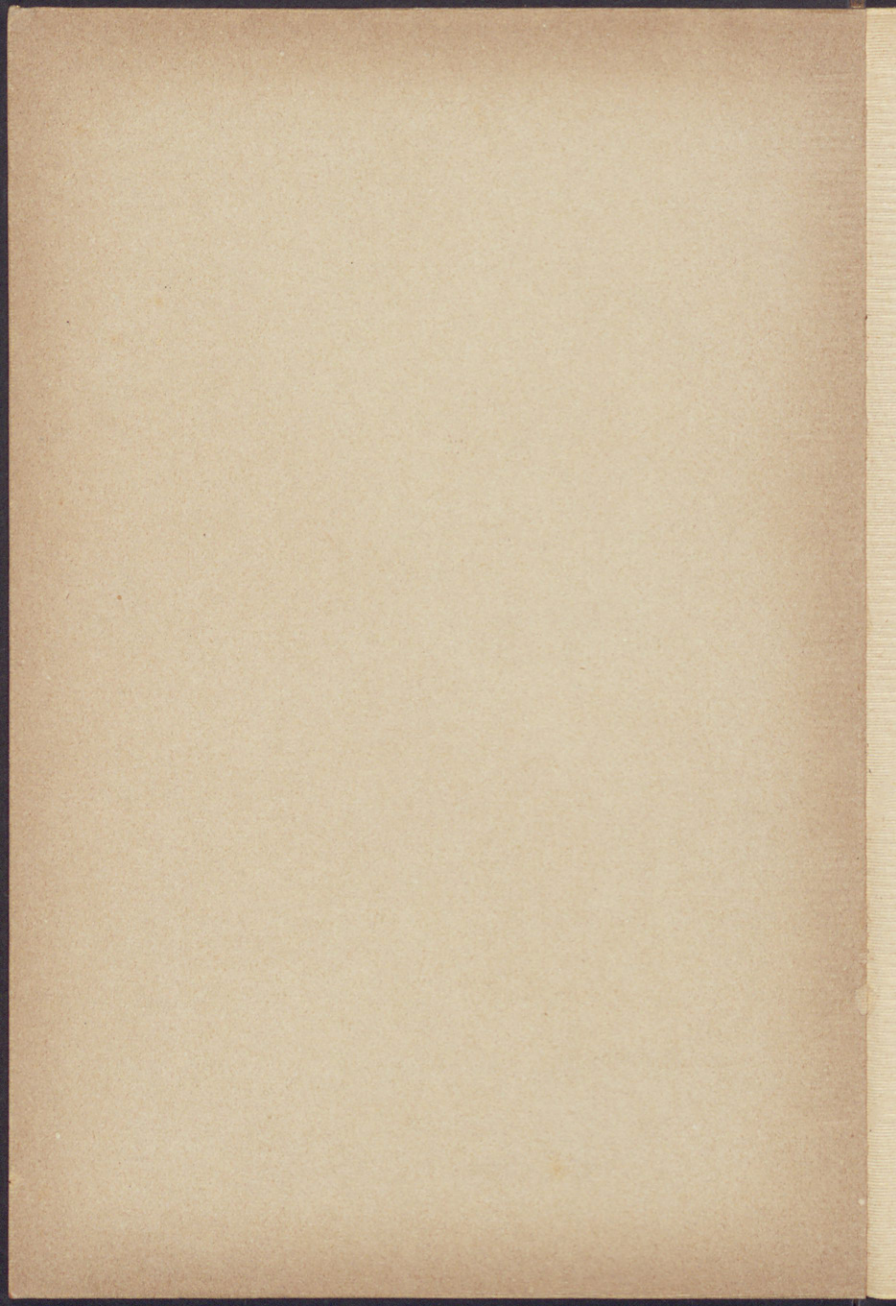
Lelt

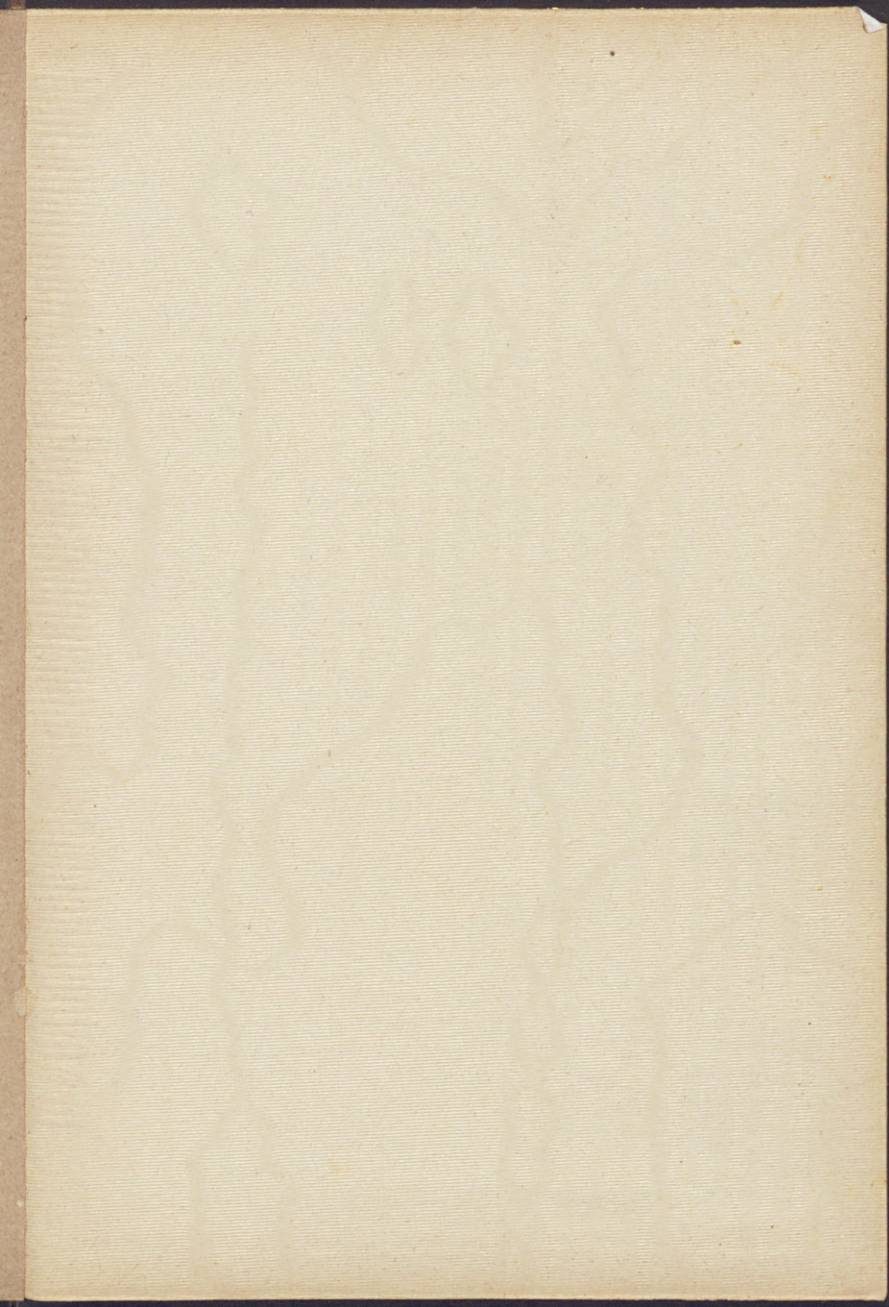
7870-4960



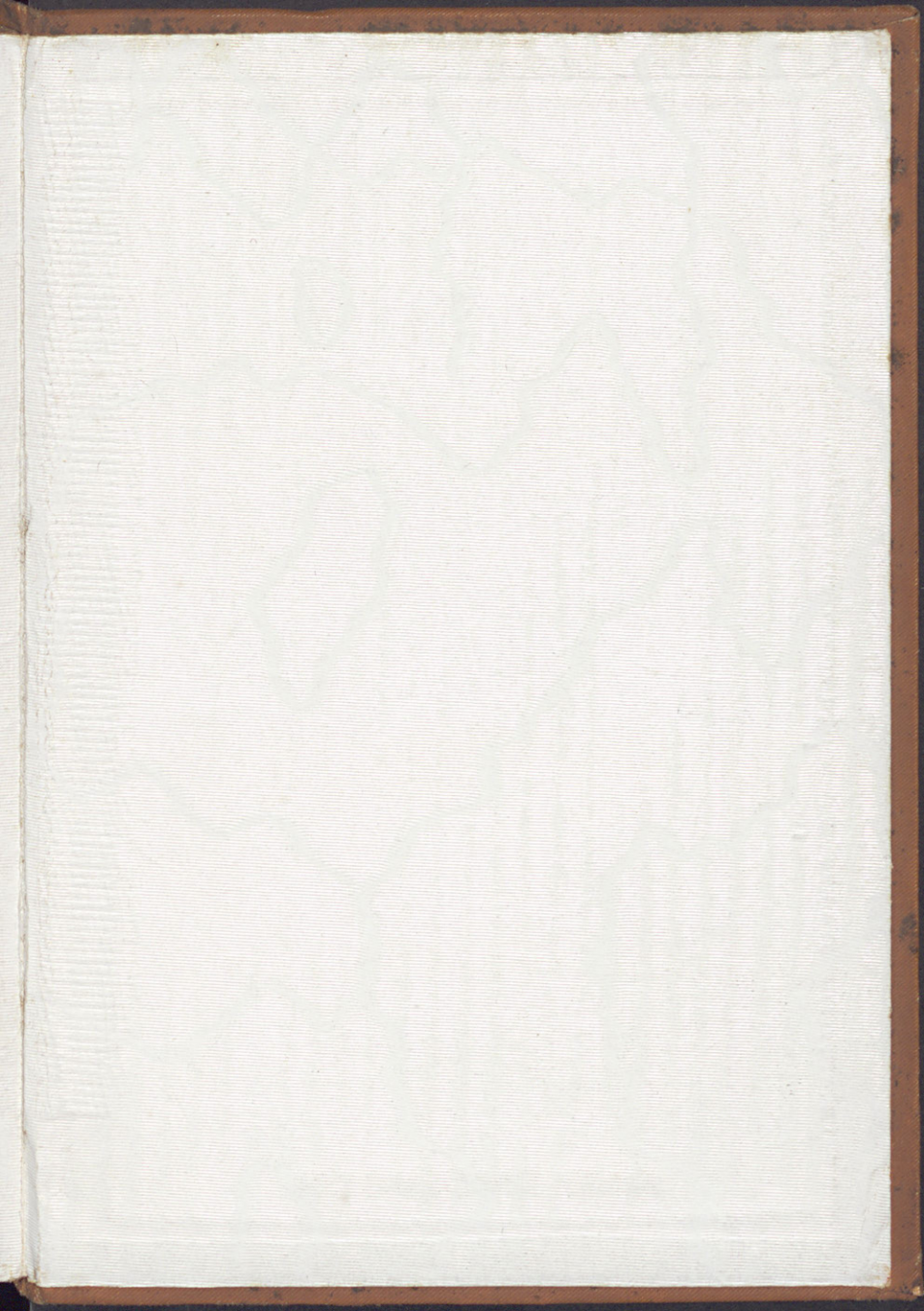












ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՈՒՄԱՆ ԿՈՆՍՊԵՐԱՆՍԻ